Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дена ★ ЕРА, 17 ДЕКАБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 151 (7497). ★ Мах 3 кап.

ХУРГЙОЛЧА КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМАХ

КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума решенега хьежжа, 1988 шера январь бекъабенначул тIехьагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум чакхъяккха лерхI. Перестройкана кулгалдара парте обкома бюро а секретарий а отчет ювцаргья цига.

Цунца дувзаденна КПСС обком кхайк коммунисташка, республика берригача къахьегамхошка пленум кийчъеча хьинаре дакъалацар дехаш, КПСС обкома бюро а секретарий а балха хьакъехьа шоашта хетар а хилча бакъахьа да аьнна хетар а алар дехаш. Иштта дех партийни, советски, боахама органий, общественни организацей, къахьегама коллективай балха тIа демократи дIахо дегIайоалаяра, дисциплина а порядок а чIоагIъяра дича шоашта бакъахьа хетарех хоам белга.

Цу хьакъехьа шоашта хилча бакъахьа хетачох язде е телефонаца хоам бе КПСС обкома организационно-партийни балха отделе. Телефонаш №№ 2-54-03, 2-08-48.

«Сердало» газета редакце телефонаш №№ 2-45-57, 2-53-12.

ФЕРМАШ — IАЙ

Хьайбаш Iангара дахар — республика фермай болхлошта эгтара бехктокхамегIа йола ха. Цу халача экзаменах уж лоархIабаларах тийша да паччахьалкхенга шура, дулх, кхыйола продукци йоккара укх шерен пятилетка кхоалагIча шерен планаш а социалистически декхараш а кхоачашдар, мехка Кхачан программана доагтIаш дола дакъа юкъедахьар.

Из кхета а деш къахьег дуккхача боахамий хьайбаш леладераша, специалисташа. Цар хьалхе а йоакхо йир доахан, жа чулатта помещенеш, болхлошта салаIара, хIама даара эша моттигаш кийчъяра.

Уж дерринга гIулакхаш дика чакхдаьхар Шалински района «Джалка» а «Курчалоевский» а яхача совхозашка. Цудухьа боккха толам баьккхаб цигарча хьайбаш леладераша. Цар хIанзле тIеххоачашъйай шера планаш. Иштта хьинаре къахьегаш хьабоагIа Ачхой-Мартановски районерча «Бамутский» «Ореховский» яхача совхозий болхлой а. Пачахьалкхенга шура йоккара планах хьогге лоархIабаьб уж. Цу тайпара масалаш кхувла йиш я кхыча районашкара а. Уж толамаш даха царна аьттув боалийт доакъараш кхоачам хиллал Iалашдаро, фермай коллективай барт тоабаро, дисциплина чIоагIъяро.

Практико тешавеш хьагойт, бригадни а дезала а подряд юкъейоалаяьча моттигашка болх къаьстта дика лелалга. Цига шура дукхагIа йоаккх, бокъонца порядок а дисциплина а я, продукцега дIадодар кIезигагIа хул.

Цхьабакъда, гIулакхаш массанахьа а иштта лел ала йиш яц. Хьаэцаргья вай, «Грозненский-шурий» совхоз. Ткъаь иттлагIча шерашка хьаьль я цигара дукхагIйола помещенеш. ХIаьта сел тиша йола уж а лерттIа Iана кийчъяра йоакхо яьяц совхозо. Дерриге балхаш кулгашца ду скотникашен дояркашен, кхоачам боллаш Iалашдаьдац доакъар. Йокъал оттарах доакъар кийчде вIаштIехьдаьннадац, яхаш бехказа бувд хIанз совхоза кулгалхой, специалисташ. Укхаза хаттар отт: цунна гаьна йоаццаш улача 1 Мая цIерагIча колхозе хIана Iалашдаьд из? Цигара нах хIана ахац итт мах сов а телаш, Краснодарски краера ча кхахьа?

Цу тайпарча хьал тIа я Грозненски районера № 1 йола шурий совхоз, Сунженски районера Кирова цIерагIйолен «Победа» яхен колхозаш, кхыча районашкара цхьадола боахамаш. Цудухьа уж лоархIадац шура йоккара планех, дукха доахан, Iабсий, жа, хьакхарч тIера ювл цига доакъар ца таарах, лазараш хиларах.

Хьайбаш Iангара доахача къаьстта боккха бехктокхам тIабуж парте райкомашта, РАПО-й а боахамий а кулгалхоштен специалисташтен, колхозийи совхозийи юххьанцарча партийни организацешта. ХIанз эгтара чIоагIагIа эшар фуд аьлча, из да цхьа килограмм тIера ца йоалийташ доакъар лорадар, цох дикагIча тайпара пайда эцар, ерриге кормоцехаш болх беш хилийтара.

Халахете а, цу гIулакха йоагтIаш йола йоакхо йиц дуккхача колхозашкен совхозашкен. Республикера аханел совгIа йола доакъар кийчду кухнеш, рацехаш болх ца беш латт. ТIаккха дувцилга дий рационах, доакъар дегIах дIалатаргдолча бесса хьайбаш кхабарах? Микродобавкаш, кхыйола хIамаш стташ кийч а ца деш, ше долчча тайпара ча дIателарах шура тIакхетаргйоацалга ца ховш бац колхозийн совхозийн кулгалхой, специалисташ, фермай заведующеш. Из иштта дале а, гIулакх бокъалгахьа дакхара, кормацехаш болх бе йолаялийтара хIама деш бац уж. Из цхьаккха дича ла йиш йолаш дац!

ХIана аьлча тахан, перестройка еча хана, хIара коллективо а цун кулгалхочо а шоаш дувлийтача гIалаташта, низ а таронаш а йоллаше ца деш дутачун хьалхара жоп дала деза.

Лакхе белгал ма даккхара, болх вIаштIехьбаккхара а къахьегамах алапи телара а прогрессиви формаш, рациональни технологеш, бригадни а дезала а подряд, хозрасчет юкъейоалаяро аьттув боалийт фермай болх тоабе, хьайбай продукци дукхагIа яккха. Цхьабакъда, хано дIадеха уж керда хIамаш озалуш юкъекхуьь колхозашкен совхозашкен. Укхаза шоай дош ала деза партийни организацеша, районни агропромышленни объединенеша. ГIулакх лерттIа вIаштIехьдаккха ца ховр, из де безам боацар хьагучаваккха а бехктокхаме оза а веза. ХIана аьлча, экономикана кулгалдаро дIадех эттача хьала кIоаргга анализ яр, хIаьта, из де ловш бац цхьабола кулгалхой, «объективни бахьанаш» лехарах кхоачам бу цар.

Хьайбай боахама болхлошка, колхозийи совхозийи специалисташка а кулгалхошка а, юххьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, агропромышленни комплекса ерригача къахьегама коллективашка КПСС Центральни Комитето даьча Кхайкарал тIа оттаяьй де дезарий хьадда программа. Цу тIа белгалдаьккхад, хьайбаш Iангара доахалга алхха фермай болхлой декхар хинна ца Iеш, агропромышленни комплекса берригача къахьегамхой, цунна гIулакх деча предприятей, организацей, халкъа боахама кхыча доакъой декхар долга. Цар дииза даргдоацар да фермаш электроэнергеца, хица, доагорца Iалашъяр, фермашта а, кормоцехашта а технически гIулакх дар, продукци чакхъяккхар а из потребителашка дIакхоачаяр а. Iай а продукци кIезиг ца ялийтара тIадерзадаь хила деза из дерриге.

Цудухьа хIанз геттара лоархIаме да боахамий чурча гIулакхашта эш яхаш хьайбай продукци тIера ца яхар, пачахьалкхенна дIатела шура цIена а дика а хилийтар, хIана аьлча, лохача сортах из хиларах доккхий зенаш хул колхозаштен совхозаштен. Долче, доагIар цIенхаштта хьадеха деза технологически дисциплина телхаерашкара, зоотехнически болх тесса лелаберашкара.

Къаьстта теркам тIабахийта боагIа толашагIбарий опыт шерра дIайоаржаяра, интенсивни методаш, къахьегам вIаштIехьбаккхара а цунна стимулировани яра а подрядни хозрасчетни формаш юкъейоалаяра, бухсоцаш хьахулаш долчун хьалхара хIара сага а коллектива а бехктокхам айбара.

Практико хьахьокх, социалистически яхь лерттIа лелаяра, фермай болхлошта хиланза даргдоаца культурно-бытовой хьалаш Iалашдара, моральни а материальни а стимулех боагтIача бесса пайда эцара, кхычарна масал луш коммунисташ хилийтара партийни группаша, цехови парторганизацеша йоакхо еча хьайбаш Iангара доахалга дика лелалга. Цудухьа партийни комитеташ декхарийла я, эшаш моттиг хуле, партгруппашн цехови парторганизацеши кхы тIа коммунисташ а хьежабеш чIоагIъе.

Хало дале а, бакъда, хьайбаш лерттIа Iангара дахара ерриге таронаш йолаш ба республика боахамий къахьегамхой. Эшар да царех бизза пайда эцар.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIайийцар «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Цар дош деннадар шера планал совгIа 3,4 миллион кубически метр газ, 9,1 эзар тонн мехкдаьтта даккха, шера заданел совгIа 309,4 эзар сома маьха товарни продукци йокка, къахьегама овсарле планал совгIа пхьа процент лакхъе. Чакхбоалаш латт укх юбилейни шера тIеххьара бутт. Долче, мишта кхоачашду цар шоаш тIайийца декхараш? ДIабахача пхьайтта бетта баьча балха итогаша хьахьокхачох дерригача технико-экономически хьокхамий пачахьалкхен план а тIайийца декхараш а дикка тIеххоачашдеш да. Цу юкъа — пачахьалкхен планал совгIа даьккхад 11100 тонн «Iаьржа дошув», газ яккхара шера тIайийца хинна декхараш а дикка тIеххоачашдаьд. Оттабаьча боарамал дукхагIа маьхалъяьккхай 418 эзар сом мах бола товарни продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра цхьайтта бетта задани 25,4 процент тIеххоачашъяьй НГДУ коллективо. Укх шера бурувдеттарашкара хьа а ийца, болх бе йолаялийтай итт скважина, планагIа йолаялийта езаш хиннараш ворхI мара йоацача.

Деша дай бац

Къаьстта доккхий социалистически декхараш тIайийцадар Карабулакски химически реагентий завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха укх юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Цу дакъе шоай ерриге таронаш оарцагIа а яьха, къахьега болабелар уж. Пачахьалкхен план а тIайийца декхараш а кхоачашдеш хьайоагIаш яр предприяте коллектив. Цхьабакъда, сентябрь бетта дена во болх а беш, тIайийца декхараш меттел пачахьалкхен планах а лоархIа ца еш дIайолаелар из. Цудухьа дерригача технико-экономически хьокхамий цхьайтта бетта задании шоай декхараши кхоачашдаьдац цар. Маьхала ца йоаккхаш йисай цхьа миллиони 58 эзари сом мах бола тайп-тайпара продукци, ара ца хецаш йисай 650 эзар сома маьха товарни продукци, цу дакъе 2394 тонн КССБ яха химически реагенташ а йолаш.

Шоай потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а гаьнна кхоачаш ца деш дисад завода болхлоша. Ер шу доладелча дена хIанзалца хьа цар потребителашка дIакхаьчаяц 758 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра, арахецача продукцега дIабода мах лохбара, пачахьалкхенна пайда бара заданеш а кхоачашъяц цар. Лоацца аьлча, тIайийца декхараш шоаш тIайийццача бесса каьхата тIа дисад.

Къаьстта во болх а беш, пачахьалкхен декхар дукха тIадусачарех я Казимиров Виктор Ильич керте латтача производства коллектив.

М. С. ГОРБАЧЕВА СОВЕТСКИ ТЕЛЕВИДЕНЕ ГIОЛЛА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Сайре дика хийла шун, деза новкъостий!

Америка ВIашагIкхийттача Штаташка яь визит чакхъяьннай. Цунга бода никъ атта бацар: цул хьалха Женева, Рейкьявик хилар, Советски Союзен ВIашагIкхийттача Штатийи кулгалхошта юкъе интенсивни диалог, тIатеIIа дипломатически переговораш хилар.

Вай массаза воай союзникашца вIаши гIулакхаш леладаьд, кхыча пачахьалкхений кулгалхоцца хьинаре воашта хетачох лаьца дIа-хьа дагадийнад. Вай къаьстта теркам тIабахийта ладувгIар дунен халкъашта юкъерча общественноста, Iилман культуран деятелий, машара тIехьа йолча тайп-тайпарча политически теченей уйлашка. Цу дерригне а тахан дунен тIа хулача процессех вайна хетар чIоагIдора, вай нийсача наькъ тIа хиларах тешам болийтар.

Цу тайппара, вай Вашингтоне дахар воай халкъа, воай союзникий мандат а долаш, дерригача дунен тIарча дикача лоIамерча миллионаш болча наьха уйлаши сатувсараши теркал а деш.

США долхаш вай геттара чIоагIа кийчдалар, Политбюро дуккхаза массе а оагIорахьа хьожа а хьожаш йийцар цига дувцаргдолчун принципиальни позици, цIаьхха а военно-технически оагIорахьара воашта хеташ мел дар техкар. Цу кийчон философско-политически кIийле вай парте XXVII съезда решенеши 1986 шера 15 январе дIакхайкаяь ядерни доацача дунен Программен яр.

Визита чулоацами итогаши ховш я. Оаха США Президентаца гаьна кхетар юкъерча боараме а кIезигагIа а дола ракеташ дIаяхара долча Договора кIал кулгаш яздир. Цу дешах яь соглашени — дунен политике геттара йоккха событи, кердача политически уйлан вотало.

Ерригача хапах доккхагIдола дакъа дIалаьцача интенсивни переговорий юкъмоттиге дар стратегически наступательни герзаш кIезигдара дешаш. Оаха чIоагIдир СНВ 50 процент кIезигде кийча хилар, нагахьа санна ПРО-х дола Договор 1972 шера тIайийцача тайпара дусе. Из иштта вIашагIкхетарий итогех Цхьана яьча заявлене тIа гуш да. Оаха юха а ира оттадир ма хулла сихагIа биззача боараме ядерни тохкамаш делга соцадарах дола договор де дезаш хиларах дола дош. Иштта цIендаь химически герз дIадаккхарах, Европера моллагIдар санна дола герзи герзащцара низаши кIезигдарах дола дешаш дийцар.

Лоацца аьлча, вай герз дIадаккхара, ядерни кхерам дIабаккхара, кхохкам мелбара, дунен тIа конфронтаци яра, дунен халкъашта юкъера отношенеш хьаяра дола керда наькъаш чIоагIдара дешаш хьалхарча плане оттаде гIертар. Ма дарра аьлча, переговораш еча хана иштта хилар из.

Бакъдар аьлча, вашингтонски визита керттера итог из шин классах йола ядерни ракеташ дIаяхарах долча договора кулгаш яздар я. Из, ядерни арсенал бокъонца дIаяккхаргахьа баьккха хьалхара гIа ба. ХIаьта селхан дукхачарна из утопи хетар. Тахан из факт хинна дIаотт.

Баьккхар зIамига гIа ба — адамле духхьал 4 процент ядерни герзах мара кIалхаръяргъяц, яхаш дувц. Цхьабакъда дицде йиш яц Iилманхоша лаьрхIачох Лаьттан тIа мел дола дийна хIама хIалакдара 5 процент мара ца эшалга.

Цхьабакъда из а дерриге дац. Договора массанега дIахьекхар герз Iоадаргара из дIадаккхаргахьа гола тоха таро хилар. ХIанз гIулакх, договор де таро енна хьал лорадарах, дIахо а конструктивно а леррагIа а балхаш чакхдахарах латт. ХIаьта из дара хьалхарча аргIагIа договора законни низ бала беза, цунна ратификаци е еза.

Со теш СССР Лакхехьарча Совета из соглашени хьаллоацаргхиларах, хIена аьлча, из вай халкъа лоIам ба. КIезига лоархIам болаш дац Лакхехьарча Совета дуккхача депутаташа, цун комиссеша, хьалхарча аргIагIа кхыча мехкашкарча комиссеша договора кийчо ярца дувзаденнача дешашка хьожача практически дакъа лоацаш хинна хилар.

Вайна хов, США ратификацена гонахьа къовсам латтилга. Цхьабакъда вайна иштта хов — тхона из Америке долаш цIаьхха а гучадаьлар — американски халкъо из договор хьаллоацаш хилар.

ХIанз чIоагIа бехктокхаме ха я. Цудухьа са шуга ала безам ба, Берлине Варшавски Договора мехкий-доакъашхой вIашагIкхетаре цу момента лоархIами хувцамий характери кхетаеш хилар биззача низаца хьахьекхар, аьнна. ТIайийцача коммунике тIа массане а раьза а болаш визита итогаш мога а яь хьадда хьааьлар кердача этапе цхьа барт а болаш герз дIадаккхара, дунен халкъаша шоайла вIаши гIулакхаш леладара хьашташ теркал а деш дIахо гIоргхилар.

Ала йиш я, дунен тIарча дукхагIа долча мехкашка а вашингтонски вIашагIкхетара итогаш дика тIайийцай, аьнна.

Цхьабакъда, шоай ха йаь яьнна уйлаш йохаяра духьала хул царца шоай политически а материальни а хьал-таро дувзаш бараш. Кхо ди мара даьннадац тхо цIададьхка, хIаьта ВIашагIкхийттача Штаташкара белггалара гIозараш хинна ца Iеш, малхбузен кхыча мехкашкара дараш а да дикагIча оагIорахьа хувцамаш хилара духьала довла кийчлуш. ТIа-тIа чIоагIагIа дIадех цар ВIашагIкхийттача Штатий кулгалхой дукха гаьна ца бовлар, герз дIадаккхара процесс соцаелга. Гаьналга диллача юкъерча боараме а кхы кIезигагIа а йолха ракеташ дIаяхарах сихха «компенсаци» елга дIадех, Европе а Европана юхе а керда ядерни низаш хьатIаозарца, цига дусача ядерни а кхыдолча а герзашта модернизаци ярца. Вашингтоне хиннача переговораша СОИ санна долча дешах хетараш бе-бе долга дIадаьккхад ала гIерт цхьабараш. ХIаьта из хьалха а тувсаш, из программа чакхйоаккхалга сихдара тIахьех.

Духхьал дIааргда аз: уж кхераме тенденцеш я, хIаьта теркал ца еш йита йиш йолаш а яц. Дунен халкъашта юкъерча гIулакхашта демилитаризаци яра даьр дохаде тарлу цар.

Вай догдоах, дунен сообществос, керттерча дакъе ВIашагIкхийттача Штатий а Советски Союза а халкъаша, кхыча мехкашкарча дог-уйла цIена йолча низаша предрассудкай бетонни а моастагIала стереотипай а сомалах чакхдаьнна ядерни герз дIадаккхара хьалхара зIырг лорадара шоай низаш шолхадоахаргхиларга. Оалаш ма хиллара, хIанз геттара лоархIаме да позитивни тенденцеш кIоаргъяра, дувцар вIаши кхетадара а цхьана гIулакхаш леладара а берригаш оарцагIбовлар. Алхха Iалаьмате дукха адамаш хIалакдаь ца Iеча, бакъда, экономически дегIаухалга, материальни культура тIехьатеттача, кортамукъале, халкъий духовни а социальни а кхоллам бехкача милитаризман тIемен халача мовхьах ерриге адамле кIалхаръяккхара юхьиг дIайолае исторически шанс лу баьча барто.

Визит йолча хана дерриге дешаш дувцаш ишта этта а вешта этта а оттар ВIашагIкхийттача Штатийн Советски Союзен лоархIамах а бехктокхамах а дола дош, цар шоайла малагIча тайпара гIулакхаш леладе, отношенеш мишта вIаштIехьъяха еза яха дош, хIана аьлча из лоархIаме да вай шин мехка, дуне бIарчча хьанийцача. Алхха Советски Союзе хинна ца Iеш, ВIашагIкхийттача Штаташка а тIа-тIа дукхагIа кхетаду из. Из оаха зийра политически а общественни а деятелашца, Iилма а культура а викалашца вIашагIдетталуча хана.

Президентаца а американски кхыча политикашца а къамаьлаш деча хана оаха дуккхаза белгалдаьхар — керда реальносташ кхетае езалга, хIаьта шин оагIоно гIулакхаш леладеча хана из теркалде дезалга, вIаши цхьана даха дезалга, хIара халкъо хьахержачун сий де дезалга.

Оаха духхьал дIааьлар, даьсса хабараш дувца, вIаши бехкаш даха тхоаш Вашингтоне даьхка ца хилар, хIаьта цу гIулакха тIера хул американски оагIо: тхо даьхкад реальни политика лелаяр духьа.

Аз кхетаду, шоана берригнешта, новкъостий, хайча дика хет ВIашагIкхийттача Штатий реакци, цун оамал, цун позици, шин оагIонна юкъерча гIулакхех хетар мишта дар, цига цхьаккха тайпа хувцамаш дий? Кхетаде атта доацача цу деша хьакъехьа, цкъа санна дуккхаза, дагаювлар тха делегаци. ХIаьта шуга дIаала а деза: нагахьа санна факташтa тIера ца доале, карагIдаьнначун тIехбаьккха мах бе багIац, вайна юкъера гIулакхаш овлангара дена хувцаденнад ала хьалха да, хIанзарчоа хьалха ла.

ХIаьта а белгалдаккха безам ба са, ВIашагIкхийттача Штатий Президентаца а политически кхыча деятелашца а хинна диалог кхыча бесса яр — хьалхагIа хинначул кортаболашагIа. Интеллектуальни а хIама леладеча а гIозарий, массови информаце средствай викалашца хиннача вIашагIкхетарех аз кхетадир хувцамаш хулаш латталга. Цхьабакъда, тха теркам къаьстта тIаэцар телевидене гIолла, кепайоазон тIара оаха денар фуд, боккъонца тхона ловш дар фуд, советски наха Америках а американцех а хетар фуд дукхагIа дIа ме хов мутIареча американций догуйла дикагIча оагIорахьа хувцалуш хиларо.

Аз Президентага аьлар: советски кулгалхой кийча ба вайна юкъера отношенеш дувцар вIаши кхеталара харша чу яха, вай мехкий а дерригача дунен хьаштий а духьа корта болаш цхьана гIулакхаш леладара харша чу даха. Из маIан долаш увттадир оаха кхыдола дешаш, хIанзарча политика ира проблемаш цхьана къахьегаш къестаяра ВIашагIкхийттача Штатий администраци тIа а хьехаш.

Тхоашца къамаьлаш даьрашта хьалхашка оаха тIагIертта увттадир региональни довнаш политически наькъаца къестадеча новкъостал дара йолча вай шин мехка тароний хьакъехьара дош.

ХIаьта цу дакъе тхо дукха дIахьалхашкахь-а даьннадеце а, цу дешех йолча дискуссе йиш хилийтар дувцар дикагIа кхетаде, по йиш хулийт диалог дIахояхьа таро хиларга дог даха.

Шин мехка кулгалхоша Цхьана яьча советско-американски заявлене тIа, оаш теркалдаь ма хиллара, дукха моттиг дIалоац СССР а США-на а юкъера гIулакхаш дегIадоаладаро. Цхьадолча дешаех хьадда барт баьб — Iилман дакъе цхьана гIулакхаш леладара, культура дакъе, нах дIа-юха ахийтара дакъе. Переговораш еча хана, хIаьта къаьстта хIама леладеча гIозарий викалашца вIашагIкхетар долча хана теркам тIабахийта дийцар вIаши цхьана экономически гIулакхаш, торговли лелаяра дешаш. Цу дакъе дикагIча оагIорахьа хувцамаш дар боккха лоархIам болаш да дерриге советско-американски гIулакхаш, дунен тIара хьал тоадара. Цхьабакъда, цу дакъе хьалхагIа аз аллара, шинна а оагIон чIоагIа къахьега дезаргда, ший бехкагIа лерттIа экономически вIаши пайдане дола бувзамаш леладара искусственни духьаленаш еча американскичо къаьстта а хьегаш.

Цхьаькха цхьа хIама ала безам бар са шуга, хьамсара доттагIий. США яьча визито геттара къаьгга хьахьекхар вай перестройка-га дерринга дуне теркам тIабахийта хьежалга. Iалаьмате дукха хаттараш, бе-бе хаттараш дора. Фуй из перестройка? Цунна духьале еш хIама дий? Перестройка чакхъяккхара нигат вай мел чIоагIа да? Аханахьа кхаьчача совцаргдий-хьогI вай? Цу тайпара кIоаргга хувцамаш делга халкъо тIаэцаш дий-хьогI?

Советски общество перестройка наькъагIа деш дар боккъонца довза лов царна. Цо тешал ду хIанзарча дунен тIа вай мехка лоархIам кхетабеш хилара. ХIаьта вайна воашта цо цIаьхха а хьалхадоакх перестройка революционни гIулакх толам болашагIа вай мел леладу, дунен халкъашта юкъерча аренера гIулакхаш толамегIа леларгхилар.

Иштта да таханара реальни хьал, иштта я дуне дегIаахара диалектика, цо цIаьхха а тешал ду ерригача ший башхалонашка а вIашдухьаленашка а диллача таханара дуне вIаши дувзаденнен бIарчча цаI долаши хилара. Из дика кхетаде, теркалде деза вай, моллагIча городе, моллагIча юрта, хIара къахьегама коллективе, бIарччача мехка хьадда, практически декхараш кхоачашдеча хана.

Перестройкана тIа-тIа дукхагIа дакъа юкъекхахьарах, общество революционно кердаяккхара хьакъехьа парте баьча тIахьехама гIулакхаца жоп даларах, хIанз деш латтача хувцамашка хьинаре дакъа лацарах, машара тIехьа къовсам лоаттабеча а из чIоагIбеча а Центральни Комитетои правительствай деш дар хьаллацарах советски наха баркал ала пурам да сона. Из дерринга хиннадецаре чакхъяьннача переговорашка толам боаккхалургбацар, хетаргахьа, уж шоаш хуле тамаш яр.

Баркал шоана, новкъостий!

Толам баккхарца воашта ловца а баьккха, дIахо къахьегаргда вай.

Дика мел дар хилда шоана!

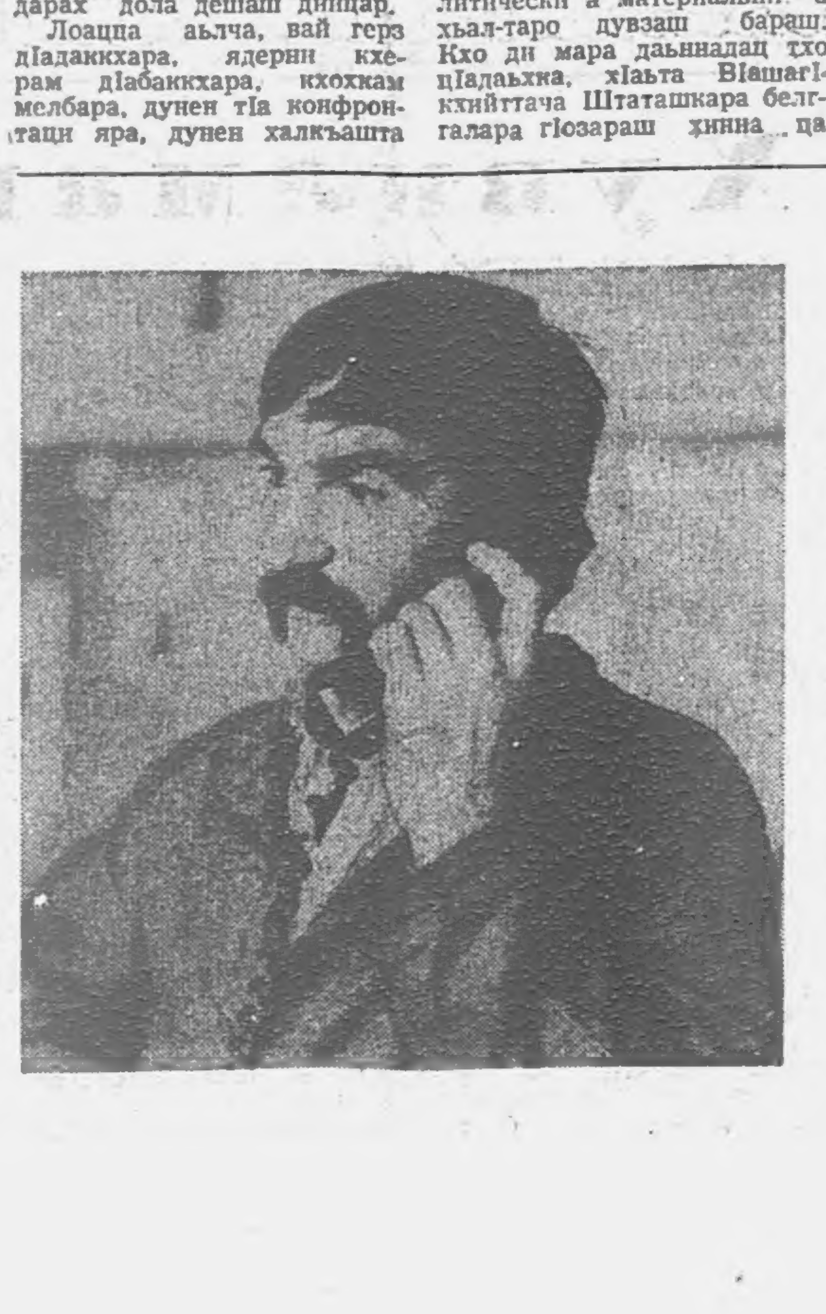

А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача Грозненски завода дуккхача технологаша чIоагIа лоархIаши сийдеши ва УКД яхача установка воккхагIвола оператор Водопоенко Василий Николаевич. Цу установка коллективе а дикагIа лоархIаш специалист ва из. Ший бехкагIа технологически режим цо толхаяь, балха тIа хьовзам хилийта цхьа моттиг яц. Установка барт-цхьоагIо йолча коллективера дукхагIбола технологаш а иштта къахьегаш ба. Цудухьа завода установкай коллективашта юкъерча социалистически яхье даим хьалха латташ я УКД коллектив.

СУРТА ТIА: воккхагIвола оператор В. Водопоенко.

А. АЙРАПЕТОВА сурт.

Оарц дала!

ГОТА ХЬЕЖАРГЬЯЦ

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза механизатораша, Iалаьмате халача хьалашка ю техникана ремонт. Дииза дергдоаца гIулакхаш даьдац укхаза: мехмастерске помещенеш Iан хьалашта кийчъяьяц. ШоллагIа бутт ба моттигера котельни тоае йолаяь, цхьабакъда, гIулакх бокъалгахьа дерза гаьна да. Болхлошта лаьрххIа барзкъаш телац, хIаьта унахцIенонна зене йолча моттигашка къахьегачарна шура язйиц. Бакъда, керттердар из дац, яхаш, дувц механизатораша, запасни оатхалаш, эшаш йолчарех ахаш мара хьакхачац боахаме. Новкъадале а, цу тайпара хIамаш ца нийсдалийтара лаьрххIа хьайийллача «Ачхой-Мартан — агроснаб» яхача организаце кулгалхой садуаш дац из хьал.

— Шин бетта тхога хьакхаьчар 10 килограмм карбид мара яц, — яхаш, Iокад мехмастерске заведующи Устарханов Суламбик. — Эшаш хинначох итталагIа дакъа а дац из. Оахош фу дергда ховш вац со. ПланагIа тоае езар — 38 трактор, 2 комбайн, ерриге тIехьатосса инвентарь. Тахан этта хьал хувца ца лой, цунга даха дог дац.

Цхьайола хала-атта тоаяь трактораш дизмасло ца хилар бахьан долаш мехмастерске латт.

Юртбоахама техникана ремонт яр дIадоладалехьа механизаторашта юкъе социалистически яхь йоаржаергья а котбаьннарашта ахчан премеш лургья а аьннадар. Цхьабакъда, болх иштта дIабоде премеш хьоахае а езаргьяц.

В. КУРБАНОВ.

Партийни вахар: перестройках йола отчеташ

ДОШ ГIУЛАКХАЦА ЧIОАГIДЕ

Уж дешаш духхьал партбюро секретара доклада юкъе хинна Iанзар Сунженски РАПО коммунистий собране, уж дар цига мел даьча къамаьлашца а. Собране дийца дош дар «Перестройкахи из сихъяра коммунистий декхарехи».

Районни агропромышленни комплексе эттача хьала анализ ещ партбюро секретара А. Коротицке гулбеннарий теркам тIаэзар кхоачашданза долча дешашта, хьадда масалаш а кхувлаш хьагучаяьхар нийслуш йола «готта моттигаш». Таханарча дено дIадехарашка хьежжа шоай болх эргабаккхац специалисташа - коммунисташа, аьлар докладчика.

ХIанз перестройкана гонахьа дукха къамаьлаш-м ду, бакъда, практически гIулакхаш кIезига да. Балха участкашка ше волча коммуниста, ма хетта вIаштIехьбаьккхабац болх. Дуккха а моттигаш я къаьнарча методашца болх беш. ДIадоладаь дика гIулакх ханнахьа хьалца лоацаш моттигаш а нийслу.

Районерча боахамашка этта чоалхане хьал бокъалгахьа даккхара шоай бехктокхам бизза кхетабац хIанз а цхьаболча коммунисташа. ХIаьта дукхача колхозашкарен совхозашкарен хьалаш тахан а тIехьа во долга гуш да. Керттерча хьокхамех йолча пятилетка шоллагIча шера планех лоархIаьяц район. ТIаккха цу гIулакха дукхагIча даькъе бехке ба РАПО специалисташ-коммунисташ. Царна мегадац боахамий коллективаш, хIара колхозе, совхозе йола йоккхий чура таронаш оарцагIъяха.

Районе Iалаьмате во пайда эц хиш дехкача лаьттаех. ХIаьта уж 14 эзар гектар да. Дуккхача боахамашка во лоаттабу оасарца къовсам, лаьтта леладара культура лоха я, юртбоахама культурашта зе деш йолча садоаллача хIамашца къовсам лоаттабелга эсала лел.

Хьайбаш леладеча доакъара база лоха хиларах хьа ца йоаккхаш юс дуккхача эзар сомий маьха продукци, из бахьанце пачхьалкхенна декхарийла я колхозаши-совхозаши.

Во хьал эттад тахан баьцадаараши соми кхебеча даькъе а. Цар дIа ца луш дисар дуккха баьцадаараши соми. Пятилетка шин шера доккха декхар тIадисад хьажкIаш кхееча даькъе а. Юртбоахама культураш кхеяра йолча интенсивни технологех вIалла пайда эцац.

ХIанз а кIезига пайда эц дезала, коллективни подрядах, хозрасчетах. Цу гIулакхашца хIанз а дукха формализм я.

Партийни собране къаьстта теркам тIабахийтар специалистий лоархIам лакхбара, цар уйланна перестройка яра дешашта. МоллагIа гIулакх кхоачашдеча керда методаши формаши юкъейоалаяра долча дешашта.

Собране къамаьлаш даьча коммунисташа В. Емельянова, В. Липилкина, Б. Хаштырова, В. Чернова, А. Шуликова, М. Хашагульгова, И. Бачманова белгалдаьхар перестройка елга хIанз а цхьаболча наьха дегах лета ца хилар. Дукхача боахамий кулгалхоша, специалисташа къаьнарча тайпара уйла а еш балха лостам телаш хилар.

Бухсоццаш хьахулар тиййша да лохерча звеньяшка къахьегача нахах — мугIарерча къахьегамхоех, хIаьта перестройка талгIе укхаза хьокхаенна йоацалгах дийцар къамаьл даьраша. Духхьал къамаьла мара перестройка яьяц цхьаболча специалисташа.

Дег тIарен гIулакхацеи къамаьл хилар собране РАПО экономически служба болх тоабара тIадерзадаь. ХIаравар Iомаве веза кхом беи хьурмат деи, экономически знаней лардех коггIортолга еш бе беза болх. ХIаравар ший участке визза да волга дIахайташ оттаде деза гIулакх. Из деррига а наха юкъе чакхдаккха дезараш экономисташ ба. Халахете а, цу лостамагIа цар болх бац.

Чуэцача юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара къовсам ца лоаттабеш хиларах дийцар собране гулбенача коммунисташа.

Фухха даь а план кхоачашъе, яхаш, ца эша сухал ераш а нийслу. Цу тайпара уйла ца еш даь хIама чаккхе во йолаш хул.

РАПО коммунистий собране дакъалоацаш хилар КПСС Сунженски райкома хьалхара секретарь В. В. Попова. Цо гулбеннарашта дийцар цар балха тIа нийслуча кхоачамбоацарех, мелагIа йолча производственни участкашта теркам тIаэзар.

— ХIара специалиста, коммуниста перестройка шийгара дIайолае еза, — аьлар цо. — Къамаьлашкара хаьддача гIулакхашка довла деза ха хьакхаьчай. Агропромышленни объединене хIара специалист из эгтара хьалха хьинаре гIонча, хьаькъале хьехархо, дика организатор, кхетам лур хинна дIаотта веза наха юкъе. Хадданза къахьегамхочун балха, быта, хьалаш миштад теркал деш, цар бала кхоачаш, наьха дагара волаш хила веза хIара коммунист. МоллагIчо а дIадоладаь дика гIулакх ханнахьа хьаллоацаш, цун теркам беш хила деза вай, аьлар В. Поповас. Лоацца аьлча, къахьегама сага — дукхагIа терко е еза.

— 1988 шера январь бетта денз шоаш шоашта финансировани яргеи хозрасчетагеи боахамаш довлаш хиларца, — аьлар хьалхарча секретара, — вайх хIаране хьинари низи кхо ца деш къахьега деза. Указанеши, каьхата дерективаши кIезигагIа а хулийташ, практически новкъостал дукхагIа де деза колхозаштеи совхозаштеи.

И. ВОЛГИН.

ПЯТИЛЕТКА ГВАРДЕЙЦАШ

25 ШЕРА ТРАКТОРИСТ ВА

Дукха ха йоацаш шийбалха юбилей езийр хьинардолча, моллагIа а шийна бригадира тIадилла гIулакх тешшаме кхоачашде кийча волча «Шалинский» совхоза трактариста Дудаев Iабдулбека — 25 шу хьалха шийтракторца цу совхоза кхашка болх бе волавелар из. Цу юкъа дуккха эзараш гектараш лаьтта аьхад, ялат, доакъар, кхыйола культураш боарам боацаш дукха хьалкхеяьй цо.

Цкъа яьккха Iийнавац Iабдулбек цу юкъа совхозе лаьржача социалистически яхье хьалхара моттиг. Цунна тешал деш я I. Дадаевна енна «Знак почета» яха орден, ленински юбилейни медаль, ВДНХ медаль, кхыйола дуккха сийлен знакаш, хIаьта сийлен грамоташ, дипломаш, кхыдола совгIаташ лаьрхIа варгвий-те, аьнна хеташ, дукха да.

Юбилей хулача деношка опыт йолча механизаторга хаьттар «Фу бахьан да балха тIа ка ялара?» аьнна. Хетаргахьа, из тайпа хаттар новкъосташа духхьашха деш а дацар цунга. ХIанз дукха ба лунца цхьана болх беш цо Iомабаь, шоашкара къахьегама хьокхам гойташ бола къона механизатораш. Цудухьа Iабдулбека хьаккхашта жоп делар:

— Дисциплина йолаш со хилар, сай болх а хьамсара лаьтта а боча долаш, уж дукха дезаш хилар. Цул тIехьагIа даьшхар цо ший дешаш: моллагIа а сайна тIабилла болх чакхбоаккхаше а, техникага хьожар со, кхы моллагIа болх бой а кийча хургйолаш тоайий, нийсийй дIаоттаю аз из. Цо аьттув боалийт моллагIа а болх ший ханнахьа дIаболабе.

Уж гIулакхаш дIадаргдоацаш механизатора дегIах лета, дего къоабалдаь да. ХIанз цун кара мелйола тIехьатосса инвентарь, механизмаш кийчон линейка тIа латт, чархашта кIал кепаш а оттаяь. Царех мелйоалла хьамча оатахал кIир теха я. Цун моллагIа а агрегат тахан а тIехьа кхашкара балхаш дIадоладе мара ца дезаш кийча я.

— Бакъда, Т-150 яха са низ бола трактор-м салоIаш лц, — вел I. Дадаев. — Заводской конвейера тIара селхан Iояьлча сапна я из, кхай тIа харша эттача тешаме а я.

Уйла ел оаш Iабдулбека доттагIчох, новкъостах санна дувц ший тракторах. Машинах, техниках дувца кийча ва из, бакъда, ше шийх цхьа дош аргдац.

— Иштта ва-кх тха Iабдулбек, — йоах совхоза парткома секретара А. Чинтаева, новкъоста сийдеш ше хилар хьа а гойташ. — Шийх лаьпа цхьа дош аргдац. Духхьал из санна болчар хьаллоаттабу, дегIакхувл, низ болийт тха боахамга. Дукхача шерашка Iабдулбека шийна еннача заданеш духьала волаш, из хала я, аьнна, латкъаш цхьа дош хезадац совхоза кулгалхошта. Шийна аттагIбола, гIойленагIбола болх цо хержа моттиг а хиннаяц цкъаь-цкъа.

Ахархочоа атта доацаш хиннача укх шера а хаьда ха а йоацаш Iунал деш хилар ше дIадийнача ялатийна, хьажкIашта, кхыча доакъарий культурашта. Чу а ийцар уж. Цкъаза хеталора, дийнахъ а бус а вIалла цу трактора тIера Iо а воалийте из, аьнна. Цо а цун новкъосташа Исмаилов Зелимхана, Алиев Вахас, Малигов Iалаша, Дакаев Валида, кхычар хаоттамо нийсъялийтача халонна шоай хьинари денали духьалъоттадир, лерттIа Iилман ларда тIа творчески вIаштIехьбаьккхар болх, Iабдулбек котваьлар. Дика хьувкъам хьалкхебе а чуэца а вIаштIехьдаьлар цун. Кхыметтел хьалхагIчул дукхагIа доакъар Iалашде а йиш хилар цар.

ХIанз фу деш ба?

— ХIанз болх сакъердамегIа ба, — йоах Iабдулбека. — Оаха хозрасчети бригадни подряди юкъейоалаяьй. Тхох хIаранена бокъонца вола лаьттан да ше хилара уйла чуйоассаяьй цо, деррига а тха кара а долаш. ЦаIаш техникана ремонт еш ба, вожаш кхашка удобренеш дIакхухьаш лаьтта хьаьндеш, хьатIадоагIача шера хургболча хьувкъама йоакхо еш ба. Цул совгIа совхоза эша кхыдола балхаш а ду оаха. Из деррига а боахама накъадарг ма дий!

...Дукха ха йоацаш хьинар долча механизатора Дудаев Iабдулбека «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни механизатор» яха сийлен цIи еннай. Из йоагIаш енна а я. Цо кхы а айдаьд цун хьинар, бехктокхам.

Е. МАГОМЕДОВ.

Нохч - ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача домостроительни комбинате итташ, бIаьш болхлой ба пачхаьалкхен плани тIанийца социалистически декхараши даим тIеххоачаш а деш, хьинаре къахьегаш. Иштачарех цаI я отделочниккий бригадир, коммунистически къахьегама ударник Эльжуркаева Асет Хамзатовна. Ткъо шу совгIа ха я гIишлонхочун профессегIа цо къахьега. Цу шерашка ший балха тIа йокиха опыт Iоалый цо, массаза а яхье хьалха латташ хьайоагIа из. Итт шу гаргга ха я отделочниккий бригадана из керте латта. Цу шерашка дукха болх баьб цо ший коллективерча гIишлонхой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьйоаккхаш, хьалхаьаттарий опыт, дикагIйола балха методаш шерра йоаржаеш. Цул совгIа ший декхараш даим цIена кхоачаш а деш, доаггIаш дар хьадех цо ший карарча отделочникашкара. Иштта болх беш йола цун бригада комбинате а эгара дикагIа лоархIачарех я. ХIаьта цун кулгалхо Асет Хамзатовна башха-дика организатори, кагирхой хьехамчен йолаш хьайоагIа.

Хьаьнала къахьегаш цо хьабена никъ бIаьхен сийдолаши ба. Дуккхаза а сийлен грамоташ, ахчан премеш, маьхера совгIаташ тийннад цунна. Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо яха сийлен цIи еннай Асета. Цун наькха тIа лепаш я «Знак Почета» яха орден, «Социалистически яхье котъяьннар», «Пятилетка ударник» яха сийлен Знакаш, «За трудовое отличие» яха медаль.

Цу совгIаташа ше дукхача хIаман декхарийла елга дика кхета а деш, кхы а хьинарегIа къахьегаш я Асет Хамзатовна. Пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъярах ДСК бригадашта юкъе эгтара хьалхарчарца рапорт делар цо.

СУРТА ТIА: Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо, бригадир А. Эльжуркаева.

А. АИРАПЕТОВА сурт.

Нов. В. И. Пузинана «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Культура даькъе докихий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла Пузина Валентина Ивановнана — Урус-Мартановски берий музыкальни школа директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

Журналисташ дагабувл

Самардийнахьа кепайоазон ЦIен конференцзале чакхъяьлар Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене аргIанара пленум. Цига дийцар «Сердало» яхача республикански газетеи «Терская правда» яхача наурски районни газетеи журналистски организацеша перестройке, гласность йоаржаеча, кепайоазон деша действенность лакхъеча лоацача даькъах.

Пленуме белгалдаькхар НГIАССР журналистий Союза VII съезд хинначул тIехьагIа журналистски организацеша хьинарегIа болх беш, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара творчески коллективашта дукхагIа гIо деш хилар. Цунца цхьана, цар хIанз а бизза пайда ийбац шоай таронех.

Революцнонни хувцамаш деча, хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча партийни комитеташта хьинарегIа новкъостал де могадаь журналистски организацешта. Журналистий декхар да массе а сагIорахьара конструктивни критика дегIакхувла, перестройка хьалашка дикагIйола балха опыт дIайоаржае. Пресса къаьстта тIахьожам лоаттабе беза хьалха кхоачашде дезача а, тIехьатетта йиш йоацача а дешашта — карарча шера планаш декхараши кхоачашдара, предприятеш дIадахар юхаметтаоттадарген самофинансированегеи йовлара, хьайбаш Iангара дахара, бIаьстан кхашкарча балхашка кийчбалара.

Пресса, телевиденеи радиовещанеи массазара тема а хинна, дIаотта деза наьха, цар къахьегамеи бытеи хьалий йоакхо елга, социалистически демократеи дисциплинаи дешаш. Пресса хIара выступлени действеннии результативнии хулийтаргъяр де деза.

Пленума балха юкъе дакъа а лаьцар, къамаьл а дир КПСС обкома секретара С. М. Бекова.

ХЬАТIАДОАГIАЧА ШЕРА МАРТА ЧОТАГIА

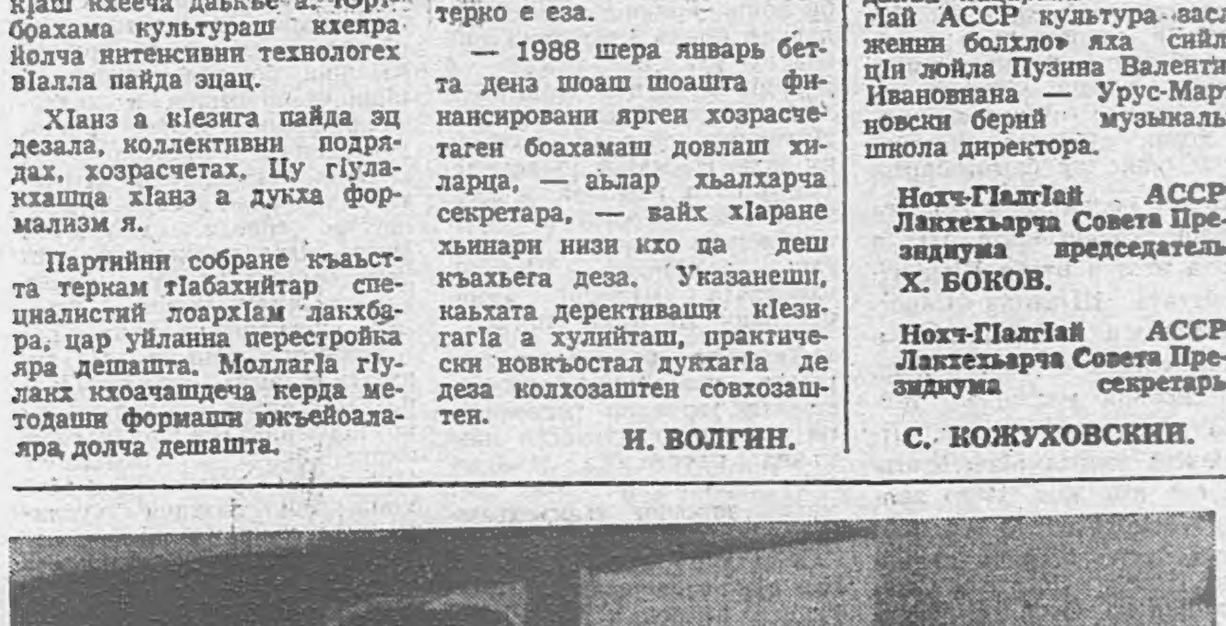

Потребителаша чIоагIа хоатташи царна эшаши я «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни заводо арахеца продукци. ДукхагIча дакъе уж я грузовой а легковой а автомобилашта ремонт еча эшаш йола подъемникаш. Массехк тайпа я уж. Царех хIаранена эш шин-ший тайпара йола оатхалаш а.

Из лоархIаме декхар кхоачашдер я йиълагIча цеха кузнечни участке къахьегаш йола Заярная Александра керте латта бригада. Шоай балхах тийша дукха долга кхетаду бригадерча хIара болхлочо, цудухьа нийса лелаю технологически процессаш. ХIаравар шеррача профила говзанч ва, шиншакхоккха операци караерзаяьй. Цудухьа коллективо хIара дийнахьа 20—30 процент тIеххоачашъю сменни нормаш.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийленца накъабахара шоаш тIанийца декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд бригада коллективо. 27-ча октябре кхоачашъяьй цо пятилетка хьалхарча шин шера план, хIанз цун къахьегама календара тIа март бутт болабеннаб.

Цу толама доккха ший дакъа юкъедихьад коммунистически къахьегама ударника, производства хьалха латтачо Лысенко Ольгас. Цо хьаеш йола моделаш даим а гIехдика хул, цунгара хьокхам эц бригаде къахьегаш болча кагирхоша. Цун хьаьнала болх дуккхаза белгалбаьхаб сийлен грамоташ, премеш, маьхера совгIаташ телаш.

СУРТА ТIА: домкрата эшача оатхала модель хьаеш латт О. Лысенко.

Р. АУШЕВА сурт.

КПСС обкома пленума кийчо еш

ПЕРЕСТРОЙКА:

КОММУНИСТИЙН КЪАХЬЕГАМХОЙН УЙЛАШ, ЦАРНА ХИЛЧА БАКЪАХЬА ХЕТАР

ТЕРКО ЭШ

Кастта хургйолча КПСС обкома пленуме школьни реформана теркам тIабахийтача бакъахьа дар, аьнна хет сона. ХIана аьлча, вай общество массайолча отраслешка хулаш йоагIача перестройке, школьни вахаре из керттера дош доландаь.

ХIанз лоацца дувцаргда аз № 15 йолча школа-интерната проблемаех. Школа-интерната базови лоархIаш тайп-тайпара ялх организаци я. Йолаш хиларал совгIа, хайра гIо дац тхона цар. Цхьа масал доаладергда аз цу хьакъехьа. Укх шера аьхки ремонт йола ха яр. Тхоай педагогически коллектив а, цхьадолча берий дай-ноаной а оарцагIбаьха, массанахьа ремонт йир оаха. ЦаI дар оаха шефаш болча специализированни отделочни управлене кулгалхошкара дийхар — ерригача гIишлошта тIера куц тоадар, кIир яр тоха йийзар. Бакъда, хIанз-хIанз, яхаш ха ехкаш цар кулгалхой лелаш кхо бутт дIабаьлар...

Тахан школьни реформо тхогара дIадехачарех керттердар да бераш къахьегам безаш хьалкхедар. Тха школа - интерната йоккхагIйолча классашкара дешархой ух консервни заводе, швейни цехе, УПК.

Бакъда, укхаза а проблемаш йоацаш дисац тхо — массаза транспорт йоацаш хул.

Цул совгIа столове продукташ хьакхахьа а транспорт хилац тхона каст-каста. Уж кхоачамбоацараш тха хинна ца Iеш, кхыча школашка да, аьнна хет сона.

Цудухьа просвещене министерства, парте райкомий, горкомий кулгалхой теркам школашкара кхоачамбоацараш дIадахара тIаберзабар дех аз КПСС обкома пленумагара.

Б. ЛЬЯНОВ,
Грознерча № 15 йолча школа-интерната директор.

БУРУВДЕТТАРАШТА ЛОВР

Довзаш да Малгобекски бурувдеттараша даьха толамаш. ХIара дийнахьа тIа-тIа кIоарг а луш, «ала тIоанаш телаш Iочудолхаш латт бурош. Денгара-денга дукхагIа низ тIабахийта безаш хул хIара метр бурув тохара. Керда методаш, тайп-тайпара технологически хувцамаш юкъе ца кхувлаш хилча шаьрра, хьовзам боацаш дIабодац бурувдеттарий болх, цар луш бола пайда а цунга хьежжа мара хургбац.

Вешта керттердар-м наьха кхетам лакха хилар, шоай декхараш цар дизза кхетадеш а кхоачашдеш а хилар да. ХIаьта цу гIулакха хьалха латта безаш ба коммунисташ, партийни организацей кулгалхой.

Хьаькъал дола, принципиальность лакха йола, дувцашдари леладешдари цхьаттара дола партийни кулгалхо массе хана а хургва къахьегамхоша лоархIаш. Иштта волча кулгалхочунна карагIдаргда нах шийна тIехьабаха, цар низ дукхагIа хилийта.

Цхьайолча хана трибунаш тIара «бакъахьдола», «нийса» дешаш да тхона хозаш, бакъда, къамаьлаш чакхдаьлча леладеш дола гIулакхаш кхыча бесса хул.

Мел дийцад пусковой объекташ чакхъяьнна йоацшашехьа рапорташ тел, яхаш. Вешта тахан а из практика хьадда дIаяьннай ала йиш йолаш дац вай.

Укхаза а да парторганизацена де дукха хIама. Коллектива юкъера климат керттIа хилара, эшаш боаца «кхохкам» ца хилийтара эгтара саготагIа хила веза парторг. Иштта да цун керттера декхар. Амма дукхагIа йолча хана партийни кулгалхо духхьал директора инициативаш кхоачашъеш лелаш ва. Мел бовз вайна цу тайпара «партийни вожакаш?»

Цунца цхьана ала ловра райкома секретарий балха стилах. Цхьа хаттар дар са царга де ловш. МалагIча предприятей коллективашка дукхагIа гуш ба уж? Айса лургда аз цу хаттара жоп. Е геттара тIехьюсарашка е геттара хьалхалаттарашка. Вешта царна а вокхарца а йоаца коллективаш вIалла дагайоахаш а яц.

ХIаьта кхыча тайпара ситуаци а хул. Парте обкома е райкома секретарь шин-кхо машина йизза шийца нах а боалабеш хьакхоач. Уж объекте болча хана дIайн-хьайн удаш царна товр деш хул берригаш а, бакъда, халаатта уж дIанакъабаьхача шоаш хиннача тайпара дIадолх гIулакхаш.

Къаьстта тхоай Малгобекски района кулгалхошка хатта ловра сона цхьа хIама. Маца хургъя тха района наькъашка эшаш йола порядок? Маца воагIаргва тхона из дош тешшаме кхоачашдергдола района кулгалхо?

* * *

Кхойтта шу да со укх районе къахьегаш вола. Царех тIеххьарча кхаь шера буровой установка начальник волаш а къахьийгад аз. Сона хетачогIа кIезига низ тIаухийт вай кагирхошта кхетам балара балха. Дукха бац вай халонаш ла могаш, производства юкъе шоай дакъа тешшаме дIалаца карагIдоалаш бола къона болхлой. Къаьстта тха УБР-а йоккха я болхлой хувцабалара процент. Сенца дувзаденна да из? Духхьала, къахьегама хьалаш во хиларца из дувзаденна да. ХIаьта халонашка Iема боаца кагирхой уж хьалаш хувца гIертац — снхагIа укхазара бовда гIерт. Миштта дIадоакхаргда из кхоачамбоацар?

Цхьа никъ ба — уж хьалаш хувцар. Цох тхоашта могар деш а да тхо. Амма цIаьхха цхьа никъ ба — вайна низ бола, моллагIа хала декхар дизза кхоачашде ховш тIехье кхеяр. Из халагIа хургда аьнна хетт сона.

Хургйолча пленуме къаьстта дувца деза къона тIехье кхеелга партийни кулгалхочун, хIара коммуниста теркама кIалара дала йиш йоаца дош да аьнна. Цунца дувзаденна дукхагIа теркам тIаахийта беза болхлой кийчбеча училищашта, курсашта, дешара-производственни комбинаташта. Партийни организацеш, комитеташ шоай балха юкъе увза беза къона болхлой, уж коммунисташ а комсомольцаш а бац, аьнна, юстара а ца боахаш.

Г. РЕЗНИКОВ,
Малгобекски УБР-а бурувдеттар.

М. ГАНДАЛОЕВ,
УБР-а буровой установка начальник.

Хувцамаш хиннад

Укх тIеххьарча шерашка кхачалца даим тIехьаюсаши пачхаьалкхен декхар дукха тIадусаши яр «Чечингавтотранс» территориальни объединене городашта юкъе мовхьаш дIа-хьа кхухьача Грозненски автотранспортни предприяте коллектив. ЦIаккха кхоачашъйицар цо пачхаьалкхен плани тIанийца социалистически декхараши. ЙоагIачул дикка лохагIа яр автотранспортах пайда эцара коэффициент. Дукха дар мовхьаш дIа-хьа кхахьарга дIадодаш дар. Догдоахалга а дацар дизельни доагори смазочни материлаши кхоярга.

ШийтталагIа пятилетка йолаелча денз бовзаргбоацаш хувцабеннаб предприяте коллектива болх. Фуд хиннар? Миштта вIаштIехьдаьннад из? Автотранспортни предприятена кулгалде хьожавир ший балхах дика кхеташ вола специалист Кадацкий Николай Иванович. Кадраш хьа а хоржаш, дIанийсъяргара дIадоладир цо коллектива болх тоабара гIулакхаш. Из а шийгара а ца деш, дуккхача хана денз укхаза болх беш болча къахьегама ветеранащца, инженерно-технически болхлоща дагавулаш дора кердача кулгалхочо. Бехктокхамегlарча участкашта, автоколонншта, бригадашта керте оттабир балхах дика кхеташ бола организатораш, коммунисташ. Предприяте директора доаггIаш дар хьадехар царгара. ТIаккха шоай болх овлангара денз эргабаьккха тоабе йолаелар общественни организацеш а. Долче, хьаьналеи цIенеи къахьегаш, шоай декхараш массаза а дизза кхоачашдеш перестройка наькъа тIа баьнна къахьега болабелар предприятера берригa болхлой.

Иштта хувцамаш дарахи къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхарахи боаггIача боарамагIа болх беш хьайоагIа цу автотранспортни предприяте коллектив. Дерригача технико - экономически хьокхамий цхьайтта бетта план тIеххоачашъяьй цо. Пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа дIа-хьа дихьад цо 2200 тонн халкъа боахама мовхьаш. Заданел совгIа яьй 708800 тонно-километр. Ер шу доладелча денз предприяте яь валовн доходаш шин миллиони 327 эзари сом совгIа я. Из хул планагIа лаьрхIачул 279,9 эзар сома маьха дукхагIа.

Къахьегама овсарле лакхъяра пачхаьалкхен план пхийттен ахи процент тIеххоачаш а яь, соахка укх хана хинначул 25 процент гаргга лакхъяьй. Духхьал из лакхъяра чотагIа дIа-хьа дихьад заданел совгIа мел дихьа мовхьаш. ДIабахача цхьайтта бетта планагIа лаьрхIачул совгIа предприяте коллективо 161 эзар сом пайда баьб пачхаьалкхенна. Автопаркахь пайда эцара коэффициента задани а дикка тIеххоачашъяьй цо.

Уж толамаш доахача хьинаре къа а хьегаш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъяь бола дукха водителаш. Царех ба водителаш, коммунистически къахьегама ударникаш Тамаев Мувса, Пристинский Александр, Вязников Бронеслав, Попян Георгий, Ястребов Иван, Дадаев Исропил, Новиков Виктор, Артюхов Виктор, кхы дукхха бараш. Цар хIанзлехьа тIадоагIача шера чотагIа дIа-хьа дихьад эзараш тоннаш халкъа боахама мовхьаш. ХIара сменагIа нормаш 135—140 процент кхоачашъю цар.

Овсаре къа а хьегаш, халкъа боахама мовхьаш дIахьа дахьара заданеш кхоачашъярах кхоачамбаь а ца Iеш, предприяте водителаша тIагIертта къовсам лоаттабу производства эффективность лакхъяра. Кхом баран тIехьа дукха балхаш ду цар. Цу лостамагIа шерра социалистически яхь йоаржаяьй берригача водителаша, бригадаша, автоколоннаша. Яхье баьннараша даьхача толамий хан-ханнахьа итогаш а еш, доагIачул дукхагIа доагор кходаьрашта ахчан премеш хьежаю, хIаьта доагIачул дукхагIа бензин, доагор доадаьрашкара хьабоаккх цар мах. Иштта кхом бара хетаяь конкурсаш хьажараш чакхдоах укхаза. Иштта болх барах доккха беркат даьннад предприятена. Цхьаккха бутт дIабахийтац цо бензини дизельни доагори кхо ца деш. Укх шера духхьал итт бетта предприяте водителаша кходаьд 4235 килограмм бензини 55880 килограмм дизельни доагори.

Кхом бара тIехьа лоаттабаьча къовсаме доккха дакъа а лоацаш, хадданза бензини дизельни доагори кходеш хьабоагIа водителаш итташ ба автотранспортни предприяте. Царех ва духьал кхоалагIча квартале 400 килограмм дизельни доагор кходаь Нохч-ГIалгIай АССР автотранспорта заслуженни болхло Пристинский Александр. Цул дукха тIехьа ца бусаш дизельни доагор кходеш ба водителаш Башлаков Владимир, Савкин Николай, Хасбулатов Шамад, Хамзатов Ахьмад, кхы дуккха бараш а. Уж санна бараш тIа-тIа дукхагIа хулаш боагIа хIанз цу предприяте. хIана аьлча, кходаьча дизельни доагора хIара килограммах ворхI-ворхI кепиг а кхы тIех а ахчан премеш хьежаю водителашта.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Вай лоалахой болча

БЕШАМАШКА ХИЙ ДУЛЛ

Хаоттама хьалаш аьттув боацаш хиннадале а, Правобережни района «Ольгинское» яхача опытно - производственни боахама сом лелабераша укх шера во хьувкъам кхебаьбац. Из толам баккха дукхагIча даькъе цар вIаштIехьдаьннад хий дуллалга интенсивни хьисапе леладарах. Цу тайпара хий диллар 335 гектар хулача ерригача беша. Из агроприем чакхъяьккхар хIанз сом ца латача беша а.

ХьатIадоагIача шера сом кхы а дикагIа хьувкъийтар духьа укхаза лаьрхIад хIанз чудуийташ гаьнашта хий дилла. ХIаьта сом чуийца боаллаше дIаболабаьб из болх. ХIанзле хий дилла даьннад бIаь совгIача гектара тIа.

Из болх беча хьинаре къахьег поливальщикаша Цаллагов Ирбека, Дзугутов Кайсына, Джилзалов Ирбека, Кокаев Аузбе, кхычар. Хий диллара нормаш хIара дийнахьа тIехкхоачашъю цар.

«Социалистическая Осетия».

ДИКА ПРОПАГАНДИСТ ВА

Таруловски районе кIезига бац пропагандиста балхах, дика лоархIабераш. Царех ва «Таловский» яхача совхоза директор Кашлев Василий Михайлович. Из ва тIемен къахьегамен ветеран, халкъа депутатий районни Совета исполкома депутат, КПСС райкома член. Иттех шу да районе дикагIа болча пропагандистех из лоархIа.

Цун ладувгIархошта юкъе ба керттера специалисташ, бригадираш. Укх дешара шера цо лелаю «Юрта хозрасчети коллективни подряди юкъейоалаяр» яхача курса занятеш. Керттера цо дIадехар — теоретически материал совхоза вахарца айхха ювзар. Из хIама леррагIа чакхдоаккх цо. Масала, «Хозрасчетни коллективай балха анализ» яха тема Iомаеча хана гIоттадир доакъара цехо къахьегама овсарле лоха йолаш болх барах дола дош. Пропагандиста заданегIа ладувгIархочо, керттерча инженера - механика Н. Краморева хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци яра волча инженераца А. Воробьевца С-12 яха смеситель кийчйир гIожа доакъар Iанарца кIаьддара.

В. М. Кашлева яхачох, пропагандистски балхо йиш хулийт ладувгIараш, царна дагалаттараш дикагIа довза. ХIаьта из кулгалхочоа геттара эшаш хIама да.

«Дагестанская правда».

БОЛХЛОЙ СОВГIАТ

ХьатIадоагIача шера март бетта чотагIа къахьегаш я Къахьегама Сийлен кхоалагIчен шоллагIчен степена орденаш еннача «Севкавэлектроприбор» завода № 2 йолча механически цеха Чиж Пантелеймон Алексеевич керте латтача токарни автоматий наладчикий бригада.

Цхьа шу хинна Iац предприяте лелаеча социалистически яхье бригада коллектив котъювла. Бригада берригa болхлой хьинаре къахьегаш ба. Цар дош деннадар 1987 шера 23 феврале хьалхарча квартала план кхоачашъе. Цох ханал хьалха лоархIабир уж.

Сменни заданеш юкъера лаьрхIача 120 процент кхоачашъю цар, хIаьта шоаш хьадер даккха гIалат доацаш ду. Бригадас еннача предложенегIа юкъейоалаьй шин тайпара изделеш хьаяра технологически процессаш. Цо йиш хилийтар производство мел эшача деталаща Iалашъе, цу даькъера программа кхоачашъе. Опыт йола мастер керте латтача коллективо хьогге рапорт деннад цхьайтталагIча пятилетка шин шера план йиллача ханал хьалха кхоачашъярах.

«Кабардино - Балкарская правда».

Коммунистех дола дувцараш

ВЕТЕРАН БОЛХ БЕШ ВА

Цхьаволча сагаца къамаьл деш хеталу исторе оагIонаш кIалтIайоахаш санна. Иштта хетар сона Зазуля Георгий Николаевичаца къамаьл деш со вагIаш. ХIанз дагадагIац цунна берашха волаш ганзаш лаха ше дог доахаш хиннавий. Бакъда, ший деррига дIаьха вахар уж лехаш дIа-м дихьад цо.

Къаьнача мехкадаьттахочун профсоюзни билет доал са бе. 50 шу даьннад цу документа. «Кавказа мехкдаьтта промыслай профессиональный союз — 1936 шу», аьнна, яздаьд цу тIа. Ше дунен чу даьккхача 70 шерах 50 шу Даьхенна долча берката къахьегаш дIаденнад къоаночо.

Цунца вIашагIкхета безам хинначул тIехьагIа гучадаьлар, из атта коравоагIаргвоацалга. ЦIагIа Iоха сатем болаш вац къахьегама ветеран.

Георгий Николаевич — Октябра нийсархо ва. Из ваьв 1917 шера Петропавловски станице аьшкпхьара дезале. 1933 шера г. Грознерча Къаьнарча промыслашка хиннача горнопромышленни училище деша отт из. 1936 шера из йистеяьккхачул тIехьагIа, дIайодалу мехкдаьттахочун къахьегама биографи. Бакъда кастта цунга оал мехка геофизикаш чIоагIа эшаш ба, аьле. Юха а уж Iомабеча курсашка деша отт из. ТIаккха «Грознефть» объединенена чуйоагIаш хиннача электрометрически балхий конторе балха вода. Сийлахь-боккха Даймехка тIом хьалехьа иштта оалар хIанзарча геофизически партех.

ДагадоххарагIа аьлча, тIом болабеннача хьалхарча деношка денз фронте вахийтар дехаш дукхаза заявленеш язъярах хIама хилацар. Фронта дукха мехкдаьтта эш, оалар военкомо. Бакъда, ер дукха ухаш, кIорда а ваь, 1942 шера июль бетта тIем тIа ваха бокъо елар цунна.

Цецваллал хIама да къаьнача фронтовика ше тIом беш мукъаьяьха юрташ, городаш, командирий, новкъостий цIераш тахан а тIехьа дагайоагIаш хилар. Цо сих ца луш йоах Сталинградски областа ше дакъалоацаш мукъаяьхача Котельникова, Чепурки яхача юртий цIераш. Уж цIераш йоахача хана чIоагIа цIимхара ерз цун юхьмараш — гуш да цига вахар дIаденна новкъостий, йоагаяь юрташ, фашисташа доадаь бераш, истий, боккхий нах цунна дагабехалга.

— ХIаьта мехкахочунца Шальнов Андреяца тIем тIа тоссаделар тха доттагIал, — аьле цIаьхха сийрдайоал къоаночун юхь. — ХIаьтта тIем тIа хьакхаьча дийна фашист бIаргавовнза вар из. Аз сайла зIамагIа, молха хьаж кхетанза воландаь сай хурдаь лоравора из.

ХIанз каст-каста вIашагIкхет фронтовикаш, хано дохадаьдац тIем тIа тоссаденна доттагIал.

«ЦIеча Седкъа» ши орден, «За отвагу» яха медаль кхыдола совгIаташ а дахьаш тIем тIара 1946 шера цIавийрзар денал дола бIухо. Юха а геофизике балха эттар из. 1947 шера денз ше пенсе вахалца геофизически парте начальник волаш къахьегаш хилар.

Бурув тохача дуккха хIамаш да хIанз геофизикаех тийша. Мехкдаьтта доалла лаьттан тIоанаш хьалахар да цар керттера декхар. Цхьан дешаца аьлча, уж ца хилча бурув тоха йиш яц.

...Сиха дIайода ха. Керда ноахал хьаух бурув деттача. Иштта, дукха ха я Георгий Николаевича шин воIах мехкдаьттахой хинна а. ВоккхагIа волча Виктора мехкдаьтта техникум йистеяьккхай. ХIаьта Александра — институт. Даьна уллув къахьегаш а хинна Уренгое мехкдаьтта доккхача къахьегаш ба.

— Саша массе хана а математик хила безам болаш вар, — дагалувц дас. — Дика дагадоагIа сона из деша ваьгIача техникуме Ерригсоюзни олимпиада йолча хана, но хьалхара моттиг яьккха. Цу хана Москве дIавола конкурсагIа а воацаш чакхвоалийтаргва, аьнадар, цунга, вахханзар...

1972 шера пенсе вахар Г. Зазуля. Цхьабакъда, 1980 шерага кхаччалца болх беш хиннав из.

— 44 шера болх бир аз геофизически парте, — дувц ветерана. — ХIаьта цигара хьаваьннача шоллагIча дийнахьа Малгобекски УБР балха эттар. ХIанз а диспетчер волаш цига къахьегаш ва со.

Карабулак яхача болхлой поселке дIачуводаш аьтта оагIорахьа хоза коттеджаш я. Уж къахьегама ветеранашта, мехкдаьттахоша хьалъяьй. Эггара хьалха Карабулакски мехкдаьтта доалла моттигаш хьа а леха, цига бурув техачарна лаьрхIа я уж. Бакъда, цIагIа боагIалац ветеранаш. Уж цхьаццанахьа балхаш деш ба. Иштта я цар оамал — цIаккха а сатем боацаш. Царех цаI ва Зазуля Георгий Николаевич.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химреагентий завода партбюро секретарь.

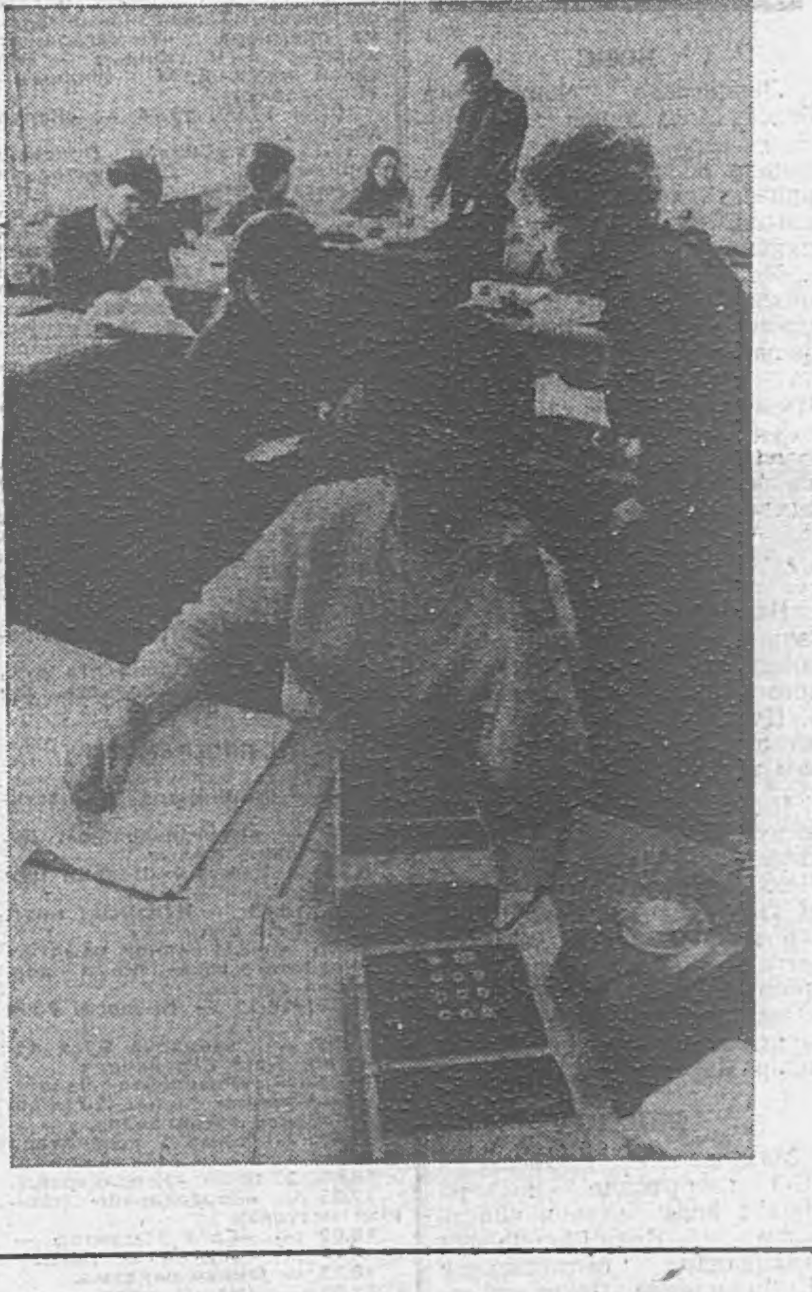

«Омскшина» яхача объединене продукци вай мехкарча ерригача мийнигашкарен доазол дехьарча итташ долча мехкашкарен потребителаша чIоагIа хоатташ я из тешамен чIоагIен хиларах. Укх тIехьарча ткъаь шера цар договорех поставкаш яра план кхоачаш ца еш моттиг нийсъеннац. Укх шера перприяти хозрасчета, шийх дIадахар меттаоттадара, ше шийна финансировани яра хьалашка болх беш я.

10 бетта пиланал тIех 100 эзар шина арахийцай, хьахинна пайда 76 миллион совгIа ба. Объединенес цхьайолча шиний гарантийни ха лакхъяьй, цунах шинашта мах тIатехаб. Вешта аьлча хIанз лакха дикал йолча продукцена экономически стимулировани ю.

Производства дIахо интенсификаци яра новкъостал дерг долча къоастаянза йолча проблемаех ца дийцача а даргдац.

Къахьегамах доагIар нийсса хьадаларах дола дешаш а хIанза а къоастадинза да. Иштта шинни промышленноста предприятешта юкъе объединени къахьегаме овсарле лакха хиларах хьалхарча моттигех цаI дIалоац, бакъда, луш дола алапех 12 моттиге я из.

Тахан мехка шинни промышленноста продукце маьхашка юхахьожаш ба. Цунца дувзаденна предприяте экономически деятельноста ерригача оагIонашта анализ еш я. Цу лостамах бокхха болх бу е сурт даьккхача объединене планово - экономически отдела. Хьалхарча плане — маьхех йола экономист А. Саитова.

С. КАЛИНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУГА СЕЛЕКЦЕРА КЕРДАДАР

Дугана ший тайпарча лоаттамо кремни Iоаелга дукхача хана денз массанена ховш дар, бакъда цо из малагIча наькъаца, миштa чуувз дунен Iилмана ца довзаш дар.

Дерригача дунен тIарча дуга кхедерашта дика хов дуга дIадийнача кхай тIа кремневи удобренеш тайсача цун хьувкъам дика лакхбарал совгIа, цо из культура лазарехи зенеча садоалача хIамаехи лораелга. Нагахьа санна кхыча дийнача организмашка кремни геттара кIезига хуле, бакъда дугана из элемент 25 процентага кхоачаш шийна чухь хьаIоалу. Цу фоне чIоагIа цецвоаккхаш дар дугаца кремни иштта дIаувш хилар механизм ца хар.

Краснодарерча Iилманхоша цу проблема тIа геттара чIоагIа къахьийгар. Дуга леладара йолча Ерригсоюзни Iилмантохкама институтен Кубански юртбоахама института баьцовгIай физиологе а биохиме а кафедри цхьана тохкамаш дича, гучадаьлар дугана нуклеинови кислотай препараташца (НК) кхыча организмий НК-чул бIаьзза дукхагIа кремни йоаллалга.

Иштта гучадаьккхар, дугана НК-а кремни дукхагIа хиларах мутагенни воздействи царна новкъа ца хилар. Цо хьахьокх, ше хьахиннача 120 миллион шера кхы эрга ца доалаш хьадоагIача дугана ший тайпара генетически консерватизм хилар.

Дуга НК-ца кремни хиларо, Iилманхоша гуча ма даккхара, цу культура кхыча ялаташкарчул эффективнегIа йола биоэнергетика хилийтара таро лу, хIаьта цо дуга продуктивность кхыча культурашца нийсъийча дикка лакхагIа хулийт. Масала, дIадахача шера Краснодарски крае кIа гектара тIа 20—30 центнер мара чуэцанзар, хIаьта дуга 160 эзар гектара тIара юкъера лаьрхIача 52 центнер чудера.

Дуга НК-ца дикка дукха кремни хиларо «минеральни» теори нийса йолга бакъду. ХIаьта из теори ма ярра хьаллоацараша лерхIачогIа хьалхара нуклеинови кислоташ кремни йоаллача минералех абиотически наькъаца хьахиннай, вешта аьлча духхьал Iаламе факторaш — тIоадала, температура а, маьлха сердал а хувцаялара воздействех хьахиннай.

Кубански Iилманхошта хьахьокха мегад, дугас кремни хьинаре — митохондре овлаш дакъа а лоацаш дIачуозалга. Цар эггара хьалха хьахьекхад, иштта дугана кремне органически йоаца соединенеш чуувзаш санна кремне органически веществаш а чуоза могалга.

Цу овлангара даьча тохкамий кIийлен тIа лоархIамерча кхачан культура продуктивность дикка лакхъе таро луча способашта разработка яьй. Уж дугана кремневи метаболизма лерраргIа регуляци ярца, вешта аьлча клетка чу веществаш дIа-хьа хувцара процессана еча воздействеца бувзам болаш я.

Иштта, даьча тохкамаша гучадаьккхад, дугана интенсивни сорташка геттара дукха кремни хьаIовш хилар. Цо сихха кхы а интенсивни сорташ хьакхолла таро лулга.

Краснодарски Iилманхоша шоай методиках пайда а эцаш хIара шера Ленинграде цIихезача вавиловски ВИР-е йолча дунен юртбоахама баьцовгIай коллекцера дугана бIаь гарга долча образецага хьож. Краснодарске крае дерригача дуга дIадувча лаьттаех 30 процента тIа мара дугана кремневи регуляци яра йола способаш юкъехувлац технически таронаш ца хиларах. Цхьабакъда 1986 шера уж способаш бахьан долаш кхы тIа 35 эзар тони товарни ялат чуийцад. ХIаьта Iилманхоша болх баьча хIара гектара тIара кхы тIа 0,7 тонн ялат чуийцад.

СССР Iилманхошта карагIдаьннар мога а даь тIаийцар Вьетнама, Куба, Венгре, иштта кхыча мехкий дуга хьалкхедераша. Из дукха ха йоаццаш Филиппинашкара дуга леладара йолча Дунен халкъашта юкъерла института арахийцача, дуга тахкара йолча дунен халкъашта юкъерча библиографена» юкъедихьад.

Николай АЛЕШКИН,
юртбоахама Iилмай доктор.

(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ИНДИ. СССР экспозици —индийски столицера «Прагати Майдан» яхача выставочни комплексе йоаржаьча ворхIлагIча Делийски дунен халкъашта юкъерча ярмарке эггара йоккхагIчарех цаI. Цун девиз — «Советий мохк юбилейни шера». Советски Союзо укхаза хьокха оттаьча 800 совгIа йолча экспоната юкъе — энергетически установкайн реактори моделаш, электростанцей макеташ, станокаш, медицински оборудовани, автомобилаш, тракторaш, комбайнаш.

СУРТА ТIА: Советски Союза павильоне.

Н. МАЛЫШЕВА, М. КАПУСТИНА сурт.

Къам юхаметтадоаладареи регионе машар хилийтареи новкъа

Дукха ха йоацаш мехка къаман бартбара политика дIакхайкаяь Кампуче Халкъа Республика правительство гIерт прогрессага, ший даьхе дегIайоалаярга, къахьегамхой вахара хьалаш тоадарга, къаман традицеши культуреи лораярга а дегIайоалаярга а. Цунна къаьгга тешал ду полпотовски режим дIаяьккхачул тIехьагIарча шерашка республикана социально - экономически культурнии доакъошка карагIдаьннараша.

ГЕНОЦИДАХ ДАЬННА ЗУЛАМ

Полпотовски Iаьдало даь зуламаш тохкача комиссена гучадаьннад нах боабеш хиннача режимо 3.374.768 саг вер, 141.848 кампучийцах инвалид вар, 200000 совгIча берах бо дир. Полпотовцаша дукха нах боабар бахьан долаш бахача наьха структура хувцаеннай: мехкарча нахах хIама ца эшшаш 70 процент бараш кхалнах ба.

Кампучена геттара доккха экономически зе даьд, городашка баха нах низагIа юрташка баха дIаухийтар, из бахьан долаш городаш йоассалора, йохар. Школаши больницаши йовхар, дIакъувлар. Полпотовцаша йохайир 634.522 здани, царна юкъе 5.857 школа, 796 госпиталь, фельдшерски пункт, 1.968 храм. Хьалха хиннача бIаь предприятех 71 йохайир. Мохк вIалла интеллигенци а йоацаш бисар: специалисташ цхьабараш боабир, хIаьта цхьабараш байдда доазол дехьа дIабахар.

Катастрофически хьал тIа кхоачабир юрта боахам. «ЦIеча кхомераша» дийр 1.507.416 бежан. Доал ца деш йита ехар каучукови плантацеш, цхьан хана дика хьувкъаш хинна кхаш, чIоагIа кIезигделар дуга. Мехка моцал эттар.

Кердача правительства къам кIалхардаккхара эггара хьдда гIулакхаш де дийзар.

ЮХАМЕТТАОТТАРА НОВКЪА

Халкъа Iаьдало бокхха теркам тIабахийтар ший кадраши квалифицированни специалисташи кийчбара. Мохк мукъабаьккхачул тIехьагIа ши шу даьлча Пномпене хьайиллар профессионально-технически училищеи Лакхера политехнически институти, царна тIеххьа медицински педагогически институташ, дуккха школаш.

Пол Пот волча хана моллагIа грамотни саг вера кхерам тIалаттача Компуче хIанз миллион болча дешанза хиннача нахах 70 процент бараш деша а язде а ховш ба, школе даха ха йолча берех 90 процент дараш школашка дешаш да, хIаьта эзараш студенташ мехка итт институтеи юкъерча лаьрхIа йолча дешара заведенеи дешаш ба. Геноцида унзара зуламаш текхача къамо йиш хилийтай мехка хIара виъ лагIволча сагага дешийта.

Ехачара юхаметтаэттай къамай экономика а. 1980 шера хинначуйца йистача промышленни производство кхозза дукхагIа хиннай. Меттаоттайир йохаяь хинна предприятеш, хIанз республике 55 эзар болхло ва. ДегIайоагIа пассажирски транспорт. 1986 шера цох пайда эцаш хилар 700 эзар саг. Хьахиннай туризма индустри. Масала, 1987 шера Пномпене хиннай итт доазол дехьарча туристий группа. Царца бар Австрале, ФРГ, Канада, Великобритане, Испане, Филиппинай граждавнаш.

Толамаш даьхад юрта боахамо а. 1987 шера июне НРК-е даьккха деррига дуга 305 эзар тонн хилар. ХIара сага лаьрхIа чуэца дуга шера 280—350 килограммага кхоач. Цо йиш хилийтай Кампучера моцал дIаяккха.

1980 шера хинначарца дистача шозза дукхагIа да дахка доахани гамажаши. Ахара юкъедоаладир гевеи дIаюв 36 эзар гектар хула лаьтта. Полпотовцаш Iаьдала керте отталехьа из культура дIаювш хиннача лаьттах ах да из. ТIом хилалехьа хьалхагIа доаккхаш хиннар миссел каучук хIанз ца доаккхе а, из сырье шийна кхоачамхиллал я НРК-га, кхыметтел доазол дехьа дIа а ухийт из.

Кампучена карагIдаьннараш, шеко йоацаш, дукхагIа хургдар, нагахьа санна доазол дехьа хьаллоацаш йолча полпотовций герзаца кийчъеннача группировкашта духьалъотарга хадданза средстваш дIаахийта ца езаре.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКИЙ НОВКЪОСТАЛ

Социалистически мехкаша, эггара хьалха Советски Союзо Вьетнамои а деш, новкъостал дир компучийски халкъа, из хинна дециаре бохабаь халкъа боахам меттаоттабе хала хургдар, йиш а хургъяцар. Социалистически пачхаьхьалкхенаша Кампуче яхьийтар медикаменташ, кхача, автомобилаш, тракторaш, доагор, цига бахар агрономаш, инженераш, лораш, хьехархой, кхыбола специалисташ. Шоай аргIана эзараш бола къона компучийцаш деша бахийтар Вьетнамеи Советски Союзеи. Масала, СРВ дешара заведенешка деша багIача 767 кампучийски студенто 45 специальностагIа йола курсаш чакхъяьхар.

ДЕМОКРАТИЗАЦЕИ КЪАМАН БАРТБАРЕИ НИКЪ

Пол Пота клика эккха ма йинге а, Кампуче демократически хувцамаш хилар. Правительствас Iалашйир граждании кхерамзален общественни порядок, ди лелабе мукъа хилар меттаоттадир. 1981 шера бIаьсти мехка исторе чухь эггара хьалха Iаьдала моттигерча органашкеи НРК конституци тIаийцача Къаман собранеи кортамукъа хоржамаш хилар.

Правительства позицеш чIоагIа хилараи из дуккхача наха хьаллоацаш хилараи тешал ду мятежникашта духьал къовсам лоаттабеча халкъа Iаьдало доахача толамаша. Духхьала 1986 шера постанцашта тIераваьккхав 13 эзар гаргга саг. Царех 5 эзар шоаш хьакарабаьхкаб. Укх шера хьалхарча кхаь бетта мятежникаша леладу гIулакхаш соахка хиннарашца дистача 30 процент кIезигагIа да, хIаьта кампучийски эскаро вьетнамски добровольцашца цхьана эзар совгIа бандит вийр, кхо бIаь совгIа каравоалавир, моастагIчун дукха тIема базаш йохайир. ВорхI бIаь гаргга реакционер шоаш хьакарабаьхкаб халкъа Iаьдала. Укх тIеххьарча кхаь шера итт эзарнел совгIа мятежнико шоай лоIаме герз Iодиллар.

Граждански тIом дIабаккхараи политически диалог тоаяраи тIадерзадаь гIулакхаш дир. 1983 шера денз Кампучера дIаахийта болабаьб Вьетнамски добровольцаш. 1985 шера НРК правительствас дIакхайкадир геноцида политика дIакхихьача Пол Пота клика переговораш тIара дIаяккхара кIийлен тIа къаман барт бара дог дувцаргдолаш кхмерски оппозиционни группировкашца е къаьст-къаьстача нахаца переговораш е ше кийча хилар.

«Кампучийски дош» дизза чакхдоаккхаш къоастадара керда таронаш хьаелл дукха ха йоацаш НРК кулгалхоша дIакхайкаьча Пол Поти цунна эггара юхебараши юкъе боацаш къаман бартбара берригача кампучийцашца шерра диалог яра йолча политикас. Прогрессивни, цхьатарра бакъо йола, нийсхон общество цхьана хьалъе лерхIаш Кампуче берригача патриотий бокъонца йола цхьоагIон политика я из. Экономическии социальнии дегIаахара новкъа дIахо дIахьалхашка далара кампучийски халкъа маьрша кхоане Iалашъяра тIаерзаяь я из.

Дукха ха йоацаш НРК кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Конг Корм тIаэцаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела А. А. Громыкос белгалдаьккхар, регионални конфликташ дIаяхара, Азиатско - Тайжача океана геттара йоккхача регионе доттагIалеи цхьана къахьегареи гIулакхаш оттадара тIехьарча юкъерча къовсама юкъе лоаца дакъа гу. Советски Союзе кампучийски правительства кердача конструктивни инициативе, аьнна.

Алексей ВОЛИН.
(АПН).

Швамбергер хьа мишта лехар

Шовзткъа шера Аргентине хьулалуш хиннав дуккхача хана денз лехаш вола нацистски тIема зуламхо, СС лейтенант хинна, Польша территори дIалаьцача хана фашисташ цига хьаьлча гетто а концлагерашка а лийца баьхнараш боабеча юкъе дакъалаьца Йозеф Швамбергер.

«Хьулалуш лийннав» яха дош укхаза дагIац цудухьа цхьадолча аргентински газеташа из дош кавычкаш е у в т т а е ш кепадийттад. Швамбергер лаьцачул тIехьагIа цунца хиннача хьалхарча къамаьле цо аьлар, дуккхача шерашка ше цхьаннех лечкъа а ца лечкъаш Аргентине ваьхав, аьнна. Из гIишлоши лаьтташи дохкаш базар еш хиннав, цо ханнахьа йоагIаш йола налогаш дIатийнай, иштта мехка Iаьдала лакхера органаш хоржача хана цига дакъа лийцад. хIаьта хинна эсэсовец къоанала салаIа цIагIа сецача пенси ийдаьд. Цу ерригача юкъа цунца хиннай 1939 шера цунга маьре ена Екатерина Сейб. Цун цхьа воI хIанз Мюнхене вах, шоллагIвар даьшца цхьана.

Швамбергер Кордовы яхача города 50 километр гаьна уллача Уэрта-Гранде оалача моттигера лаьцар. Цига лоамаш доландаь кхычахьара нах наггахьа мара багIац. Гонахьа ший нах ба, керттерча даькъе немций. ШоллагIа дунен тIом чакхбаьнначул тIехьагIа Германера укхаза баха дукха немций баьхкар. Ший мехкахошта юккъе ваха хайра Швамбергер а.

Дуккхачар хьалхагIа а белгалдоахар нацистски зуламхо Аргентинера лаха везалга. Моттигерча пресса хоам бечогIа 1960 шера денз аргентински Iаьдала цIерагIа каьхаташ ухийтар Швамбергер хьалохача а лоацача а новкъостал дар дехаш. Тайп-тайпара дувц из эсэсовец Аргентине кхачарах. Цхьабакъда Швамбергер лаьцачул тIехьагIа мара гучадаланзар цо леладаьр а из Аргентине мишта кхаьчав а.

1947 шера ца лоацаш арахьа бисача цун новкъосташа набахтера водалга вIаштIехь а даьккхе тешамеча моттиге дIахьулву из. 1949 шера Швамбергер Аргентине кхоач. Буэнос-Айрес столица провинцера Ла-Плата яхача городе, йоккхача промышленни центре вахахов из. Цо массаза районаш хувцар цхьанахьара вонх дикагIдолча цIагIа ваха дIаводаш. цхьабакъда, йоккхача. Буэнос-Айреса доазол араваладар. 1965 шера Швамбергерах аргентински гражданин хилар, хIаьта хIанз зуламхочоа тIаккхача хала дар. 80-гIа шераш дIадоладелча мара бокъонца лаха болабаланзар хIанз а доаггIа таIазар ца даь эггара хьаьрагIа вола нацист, нах боабаьр.

Шийна тIаккхувш болга кхетадаь Швамбергер Кордовы яхача города вай хьалха белгалъяьккхача моттиге хьуллу.

ХIанз 75-шу даьнна Йозеф Франц Лео Швамбергер лаьцав. Цо леладаьр тохкаш латт, цун суда хьалхаццка отта везаргва. Палача кхел кастлуш ергйолаш я. ФРГ Iаьдал аргентински правительствага Швамбергер шоашка хьалу валара яхаш дехар деш я.

Укх деношка Розови двореце (Аргентински Республика президента резиденце) хиннача пресс-центре АПН корреспондента Аргентина чурча гIулакхий министрага Энрике Носильега оашош лаьцача нацистски зуламхочоа фу де лаьрхIа да шо, аьнна, хаттар дир. Министра иштта жоп делар: «Аргентински суд из хьава яхилга нийса законагIа доагIаш да е дац хьажжа езаш я, цхьабакъда, аргентински правительствана хетачогIа, дувцар ше даьча зуламашка хьежжа тIема зуламхочоа доаггIа таIазар де дезаш да. Швамбергер аргентински гражданин хилар из дIавала везац яхилга дац. Нагахьа санна Швамбергера 1965 шера аргентински гражданин хила къахьегача хана цо ше даь зуламаш къайладихьа дале, цун гражданин хила йиш яц.

Альберт БУРЛАК.
АПН соб. корр.

Буэнос-Айрес.

СУРТА ТIА: укх сурта тIа гуш бола нах Сан-Паулу яхача бразильски города гаьна йоаццаш йолча нувхаш дIакхувсача моттигера шоашта мегаргйола хIамаш лаха баьхкаб.

ТАСС Фотохроника.

Маларах а наркотикех а доала зе

САГ ТОЛХАВУ НИКЪ

Хронически алкоголизм йолаш хиларагIа наркологически диспансере учете латт 32 шу дола Александр Б. 5 шу да цо корта бохабу малар мела. Цох доккха гIалат а шийх алкоголик а лархIац цо, дарба дайта тигац. Цахаддаш кхаь дийнахьа дукха мийлар цо корта бохабу малар. ДиълагIча дийнахьа вIалла маланзар. Бийсана наб яйра цун, цхьа мишта-б ца хов кхерам эттар. Баьдеча хила а ца вухьаш, сахиллалца лампа дIайоаянзар цо. Тхьовса гIийртар из. БIаргаш дIа ма къайле, унзара хIамаш духьалъувттар цунна, керта чу тата доаллар, из бахьан долаш бийса дIаяхар наб ца кхеташ. ГIаьхкьа чакхдаьлар ди, юкъ-юкъе кхерам тIайитта бале а, шийх бола тешам бовш хиннавале а. Сайре хьатIаена, боад къовла ма беллинге а, юха а кхерам тIаэттар цунна, малав ца хов цхьа саг цIагIа волаш санна хийтар. Сесагага хьаттар цо цхьаккха саг венавий вайцига, аьнна. Массе цIеношка, шкафашка, менгешта кIал хьежар. Цхьаккха саг а ца кораваь, сатийр цун. Бакъда хьачувоалача цIагIа цхьа саг бIарга а вайна, цунна духьалъотта букътоха гIанд беделлар цо. ХIаьта дикка хьежачул тIехьагIа, «из цаI» вешалках улла полтув йолга кхетадир. Из ишттa хиннадале а, кхерам совбаьлар. Сесагах хьулалуш кухне а ваха, дулх тедаш дола зIамига диг хьа а ийца, ший цIагIа юхачувахар из.

Маьнге тIа Iохайр из, диг шийна юххе Iо а дилла. Наб е безам бацар. Цхьа хIама хургда, аьнна, хетар цунна. ЦIаьхха шкафа тIехьашкара хьаара ийкхар геттара йоккха цицкхолг, духхьала цун когашта дIатIаедар из. Цун букъа хьожадаь диг техар цо, бакъда, цицхолг къайла яьлар, диг кIоаргга ийнах чудахар. ЦIаьхха занавескана тIехьашкара хьагучанйиккхар геттара унзара, чеш даьнна, шин кога тIара цхьа дийна хIама. Кхераме цIогIа деттар цо: «Хьо алкоголик ва, обществана везац хьо, хьо къамаргаш а Iайда ве аьннад сога», яхаш. ШорттигагIа боаккхаш Б. яхачоа тIайолаелар из хIама. Керта тIа мел бола чо гIеттар цун, кхетадир, нагахьа санна цо из хIама ца юй, цо ше вувргволга. Диг а даьккха тIакхийттар из цунна. Техача дагаро занавеска йохайир. ТIаккха из хIама цIагIа хьалаха волавелар, Б-их удаш из хIама шкафа чу йоалар, гIанда тIа оттар, люстрана тIакхоссалора. Б. тIехьарвалацар. Диг дийтта уж ерригa хIамаш йохайир цо. Дувла таташи хьекха цIогIен хезача сесаго милице телефон техар, хиннар дIа а аьнна «скори помощь» хьайийхар. «Скори помощь» хьакхаьчача, цIагIа мел йола хIамаш а йохаяь, бе доаллаш диг а долаш, цIен юккъе латтар Б., цхьан миIинге дIа а хьежаш. Психоневрологически диспансере вигар Б. Диъ ди даьккхар цо харцлувш, хьа ца кхеташ. Вала минут йоацаш, воча хьал тIа вар из. Лораш дика хиларагIа лечара ваьккхар. Шийна духьал ийттача цу суртех бокъонца хиннача хIамаех санна дувцар цо. Цхьа бутт баьлча мара хьакхетанзар из.

ХIанз корта бохабу малар молаш вац Б. Бакъда психологически техкача гучадувл хIара алкогольни психоз массаза хул интеллектуальни даькъе гIулакх лохдалар.

Алкогольни психозаш — алкоголизмах хьахула эггара кхераме лазараш да. Алкогольни психоз корта бохабу малар мелача хIара сага хила йиш йолаш я. Алкогольни психоз хилча сага хеталу шийна хьалхашка тайп-тайпара хIамаш долаш санна. Цо уж бокъонца дола хIамаш а лоархIаш хьатIаэц. ДукхагIча даькъе уж кхаь даькъе хул: цхьабарех зулам де шийна тIакхувш бола нах хет цунна: вокхарна духьалъотта кийчлу, кхоалагIчарех вод. Иштта вола саг кхераме ва шийна а наха а. Шийна «тIакхувча нахах» ведда моллагIча этажа тIара корагIа чукхоссалургва из. Алкогольни психоз хилча дукхагIча даькъе хьаьрвоал. Из хул бийсана наб а ца кхеташ висача. Хила доагIачул дуккха доккхагIдолча хIамай сийрда сурташ духьалъотт цунна. Уж да жIалеш, цицкхолгаш, чоапилгаш, гийзгаш, бIехалаш, кхыйола унзара хIамаш, шайтIаш.

Цамагар кхийттача цу сага хет шийна цIагIарча наьха, гаргарбарий, бовзача наьха оаз хозаш санна. Уж тайп-тайпара маIан долаш я: цхьабараша кхеравеш дувц цунга малар меле вувргва яхаш, вокхар тхоаца мала йоах.

Х. Ахьмад Наурски районера ва. Ше раьза а хинна дарба дайта наркологически диспансера венав из. Цо дийцар: «Диъ шу да аз анаша увза. Укх тIеххьарча бетта— хIара дийнахьа. Ши ди хьалха дог Iаббалца эзай аз из. ЦIагIа дов даьннад тха. Сесаг ший бераш а ийца дIаяхай. ХIанзарчоа наркотикаш ца оза а сесаг цIайоалае а лаьрхIад аз. Селхан сарахьа фуб ца ховш бола кхерам тIаэттаб сона. Дерригача цIеношка лампаш а сега, нагахьа санна хIама хуле а аьнна, шолгоара топ кийчйир аз. Цхьайтта сахьат даьннача хана коа маIача салга оаз хезар сона. Аз ниI хьайийллача цхьаккха саг бIаргавовнзар. Цхьа минут яьннача гIолла цIаькха а цIаькха а кхайкар сога. Иштта хIама хилар кхоззадиазза. ТIаккха сона хезар сай уст-веший оаз. ВIаши дикача дагара хиннад тхо массе хана. Цо во мел дар йоахар сога, шийна аз халахетар дар бахьан долаш лата хьааравала дIавехар со, Цо чIоагIа эгIаз а вига, топ бе а йоаллаш, улица тIа ваьлар со. Цига цхьаккха саг вацар. ТIаккха аз кхетадир се вIаштIехьа ца хилар. Сахиллалца ца соцаш лерга лаьттар сона наьха оазаш. Фу дисар сона царгара ца хозаш. Цхьабараша барт бийттар сога, вокхар сесаг бехке йора, кхоалагIчар анаша оза йоахар, биълагIбараша илли доахар. Iийрийна уж оазаш сайцар. Уж ма сайццинге а, со хьо волча хьавенав.

Укхаза хьавоагIаш новкъа сай цIи йоаккхаш хеза массехазза юхахьежав со. Бакъда саг бIарга-м вовнзар. КIалхарваккха со. Се эгIавеш латт аьнна хет сона».

Из сиха наркологически отделене Iовиллар. Цунна дарба дир. ДIадаьлар цунна духьалъувтташ хинна сурташ (галлюцинацеш). Цамогаш хинна из саг ший ханнахьа дарбадайта вар бахьан долаш вийрзар. Нагахьа санна дарба ца дайташ ха тувлайолийте, иштта цамогаш волча сага дарба де хала да, хронически формага доал из.

М. Султан ше раьза а хинна дарба дайта вера наркологически диспансере. Юхаувзалуш цхьа ха а яьккха, шийна хиннар хьадийцар цо. Султана 10 шу даьккхад корта бохабу малар молаш. Бакъда укх тIеххьарча хана вIалла молаш вац из. 8 бер да цун, зIамагIдар 2 бутт мара баланза а долаш. Дувца волавелар из:

— Кхо шу гаргга ха я сесагах аз дегабуамаш ду. Цо сатем боабу са. Из дегабуам тIехь-тIехьа боккхагIа а хул. Цунга хьожаш ва со, чIоагIа лоткъамаш ийду аз цунгара. Цкъаза кхетаду аз айса из харцахьа бехке еш хилар, сатеду сай. Цхьа «бакъдар» этте, юха а дегабуам бе волалу со. Тахан Iийрийна сесаг уллача цIен корага гIолла тIехвоалаш барт боаккхаш санна ду тата хезар сона. Урс бе а делла, сесаг уллача цIагIа чуийккхар со, «юврга аз хьо» яхаш цIогIа а детташ. Сайна бIаргадайначa суртагIа бера урс Iодежар са: сесаг маьнге тIа ягIар, бера накха хьокхаш.

Султана йоах уж Iовдала уйлаш дIаяхара гIо де сона.

Укхаза белгалдаккха доагIа, цу тайпара алкогольни психоз яха лазар кхийттача наха йIаьххача хана психиатрически больнице дарба де дезалга.

ХIаьта а алкогольнии наркотически психозаш хинна нах берзабе йиш хул. Бакъда, ший ханнахьа дарба де доладарах тийша да дуккагIдар. Дарба де хьалхагIа ме доладу дикагIа да.

Алкогольнии наркотически психоз хиннача сага психика йизза юхаметтаоттаяр да корта бохабу малар цеIндаь дитар е наркотикаш йитар. Дарба даьчул тIехьагIа корта бохабу малар цкъа моле е цкъа наркотически гIаьле озе, маха тохе, морфи моле, тIаккха дерригa а юхадоладалар кхерам ба.

М. ИДРИСОВ,
лор-нарколог.

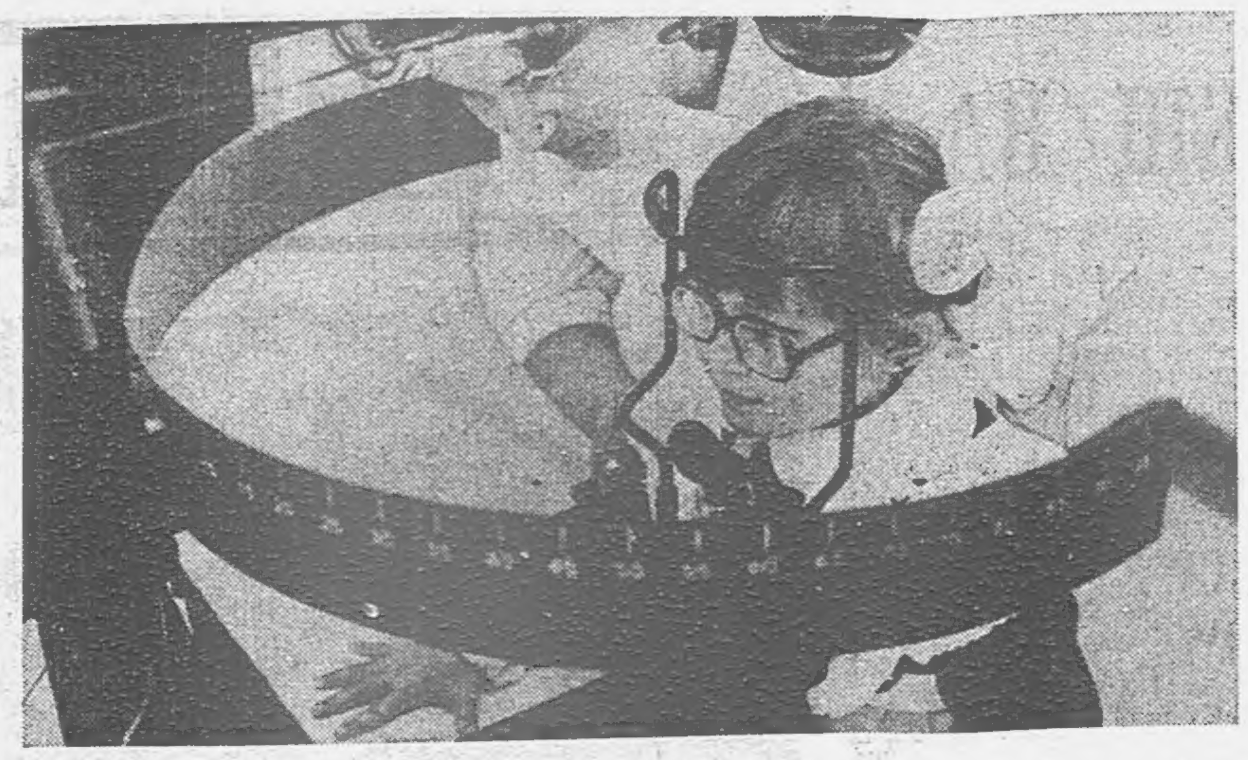

КИРГИЗСКИ ССР. Фрунзерча бIарга са дайначен во хIама бIаргагучен берашта лаьрхIача республикански школа - интерната хIара шера иттех саг вокх школашка дIачувода. Хьокхам цкъарчоа лакха бац, цхьабакъда, цу цифра тIехьашка лорий, педагогий боккха къахьегам ба. ХIаьта шоашта бес-бесара дуне хьадийллача берий гIаддахар сенца нийсдергда. Школе - интернате бIарга са меттаоттадара хьакъехьа боккха болх бу.

Педагогашен лорашен шоашта могар ду хIама бIарга ца гуш вар дикагIа хIама хьахозаш, хьаж кхеташ, са кхувш, дагадоагIаш хилар теркал а деш, уж бераш ма могга къахьега, творчески болх бе могаш хургдолаш.

СУРТА ТIА: медсестра Л. Садовская шоллагIча классе дешаш йолча Лоренц Аленайга профилактически хьожаш я.

Е. ПЕТРИЧУКА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЙОАЗОНХОЩЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Къулбаседа - ХIирий АССР Пригородни района Куртат яхача юртарча библиотеке дика традици хинна дIаэттад Нохч - ГIалгIайчен йоазонхой кхоллам бовзийташ йола конференцеш чакхъяхар.

Лоалахарча республикай цIихезача поэтий, йоазонхой Базоркин Идриса, Кайтуков Георге, Чахкиев СаIида, Царукаев Владимира, Плиев Махьмад-СаIида, иштта кхыболчар а кхоллам бовза таро йолаш хиннаб юртара нах.

Дукхха ха йоацаш цу тайпара вIашагIкхетар хилар укхаза. Куртатерен Дачнерен юртбоахама къахьегамхой, тIема а къахьегама а ветеранаш, кагирхой болча хьоашалгIа баьхка хилар Нохч-ГIалгIайчен халкъа йоазонхо Боков Ахьмади республике цIихеза вола Плиев Махьмад-СаIиди. Уж баьхкабар Боков Ахьмада яздаьча «ЦIийенна сайре» яхача романа хетаьча дешарий конференце дакъа лаца.

Конференци дIайолалуш, гулбеннараштa хьалхашка лоацца къамаьл дир Куртатски юртсовета исполкома председатела М. Гадаборшева. Укх юбилейни шера юртахоша даьхача толамех, шоай юрта хиннача эргалонех дийцар.

— Плиев Махьмад-СаIид тхо долча духхьашха вена вац, — аьлар цо. — Из а, цун кхоллам а дика бовз юртарча наха, хIаьта Боков Ахьмад вайцига хиннавеце а, цун произведенеш езаш а йовзаш а дуккха нах ба укхаза

Романа тIа ма дувццара, коллективизаци йолаш гIалгIай юрташка лаьттача хьалех, довнех дийцар юртарча ветераний Совета председатела С. Апаева. Юкъерча школа хьехархочо Л. Амхадовас белгалдаьккхар, 30-гIча шерашка хинна классови къовсам хьахьокха автора ка яьнна хилар. Романа тIа хьахьекхача кхалсага сурт-сибатах лаьца дийцар хьехархочо Р. Яндиевас.

Романах дар дийца даьлча, дош делар автора — Бокова Ахьмада. Цо баркал аьлар гулбеннараштa, цар дехарех дийшар ший лоацца сакъердаме дувцараш: «Якха йиш йоаца цIи», «Хала кIаьнк». ТIехьнахьа йоазув а даь, библиотекана совгIата делар дукха ха йоацаш арадаьнна «ДогIанха даш делхар» яха роман.

Плиев Махьмад-СаIида дийцар ший новкъостах лаьца, йийшар ший керда стихаш.

Конференци чакхйоалаш гулбеннараштa концерт оттадир В. И. Ленина цIерагIча колхоза «Баркад» яхача халхара ансамбла.

Я. ПАТИЕВ,
Къулбаседа - ХIирий АССР КПСС Пригородни райкома инструктор.

ФЕСТИВАЛЬ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара хетаь халкъа творчества фестивалаш чакхъяьлар вай мехка гIолла. Цу бехктокхамеча мероприятепа юстара йисанзар вай республика а. ДIадахача шера март бетта йолаенна фестиваль, шерра гIа боахаш, чакхъяьлар вай республикерча организацешка, заводашка, фабрикашка, студенчески аудиторешка, школашка. Самодеятельни артистел совгIа 60 процентага кхаччалца болча республике бахача наха а дакъа лаьцар цу фестивале. Из чакхйоалача хана тайп-тайпарча моттигашка хьайийллар 300 совгIа кружоки, художественни объединении, байзар дуккха талант йола нах.

Доккхача цIейга санна, дукха нах гулбеннабар дIадахача шоаттдийнахьа В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe. Укхаза бар тIемен къахьегамен ветеранаш, самодеятельни коллективаши артисташи, Грознерча школай дешархой. Цига чакхйоалаш яр халкъа творчества лауреатий 11-гIа фестиваль. Из хьаелла дош делар Облсовпрофа секретара Пугоева Джабраила Марьяма. Цо лоацца дийцар республике фестиваль чакхъялара наькъех, цига дакъа лаьцача художественни коллективех, самодеятельни артистех, агропромышленни комплекса предприятешка, кхыча организацешка из чакхъяларах лаьца.

— Вай фестиваль чакхйоалаш дараш моллагIдола деноги дац. — аьлар цо.— Советски нах, дерригача дунен тIара машар безаш бола нах санна, дог айденна ба. Укх деношка Вашингтоне КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачевен США Президента Рейганен вIашагIкхетарга хьийжаб нах. ГIадбаха тIанийцад цар шин кулгалхочо цхьадола ядерни герз дIадаккхарах долча договора кулгаш яздар. Цудухьа ях аз, вай фестивале машарах, Даьхенах, иразах дола иллеш декалда!

Цул тIехьагIа фестивала лауреаташтен дипломанташтен совгIаташ дIаделар М. Пугоевас. Екаш я Пролетарски батальона цIерагIча культура Цlен духовой оркестр. СовгIаташ дIанйде сцена тIа бувл коллективай кулгалхой, самодеятельни артисташ. Фестивала лауреаташта юкъе я химикий культура ЦIен вокальни группа, «Меридиан» яха халкъа ансамбль, В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецa халкъа драматически кагирхой театр, Пролетарски батальона цIерагIча культура ЦIен духовой оркестр, цун кулгалхо Грицанов Евгений Михайлович, В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецa «Велакъажар» яха халкъа халхара ансамбль, дукхха кхыйола коллективаши самодеятельни артисташи.

СовгIаташ дIаденна даьлча, доладелар лауреатий концерт. Из доладаьраш бар ГНИ культура ЦIен «Эксперимент» яхача халкъа театра доакъашхой. Цар хьенхар «Революцена хетаю» яхача спектакла сцена.

...Гаьнара 1917 шу. Революци йоала денош. Из ха таханарча кагирхошка кхайкаш санна я из сцена.

Цул тIехьагIа сцена тIа долалу ашараши халхараши. Гулбеннараша дика тIанийцар цу фестивала дипломанташа, трамвайно - троллейбусни управлене клуба доакъашхоша Хожахмадов Салманен Эсбулатова Марчэссеп даькха «Дай мохк» яха илли. Иштта, массаза мо, тIоараш тохаш тIанийцар цар фестивала эггара зIамагIволча лауреата, Берлине хиннача дунен халкъашта юкъерча халкъа кхоллама 3-ча фестивала лауреата Музаев Мохьмад-Iаьлий халхар. Республикански просвещене ЦIен «Ровесник» яхача халкъа ансамбла бераша даь халхар а дезаделар массанена.

Дуккха коллективаши самодеятельни артисташи хилар сцена тIа цу сайрийна. Баркал ала лов из вIаштIехьдаьккхараштa, Ленина цIерагIча культура Дворецa болхлоштa. Фестиваль чакхъяьннаяле а, цун доакъашхой, зале баьгIача наьха дегашкара цIаккха дIабоврrбац цунцара безам.

Л. ЧАПАНОВА.

Суда залера

ЛОРАВЕННА ВАЛАРЕ...

Укх шера январь бетта ший доалахьарча «Жигулеца» Сунженски районе нийсвелар Яндре ваха, Грознерча химизаце проектно-тохкама станце химик А. Султыгов. Чархашта кIал ша бар, цхьайолча хана геттара шорттига лела везаш хулар.

Ший гIулакх даьлча, шийна йовзаш йолча Сунженски УПК болхло Б. лала а хоаяь, Аршты яхача юрта ваха араваьлар из.

Ассинская яха станица кхоачалучча, хи тIа гIолла тиллача тIаь тIа яьлар автомашина. Укхаза, лоралуш хиланзар А. Султыгов. Цудухьа, аьрдехьа дIахьовза аьттув баланзар цун. Машина шершша дIахьалхашкахьа а яха, районии заготовительни контора доалахьарча боахама коа наIараштa гаргагIертар. Шоай болх чакхбаьлча, цIабаха арабаьннача Можаевас, Лысенкос, Левашовас, Мещеряковас цу хана мара зийнзар шоашта тIайоагIа «Жигули». ДIа-хьа байдда, кIалхарбала кхийр кхаьнне, бакъда, зIамигача диъ бера пана А. Д. Мещерякова чархашта кIал а яха, елар.

Суд еча дийнахьа дукха хьинар тIадахнийтар А. Султыгова ше даь зулам шийна аьттув болча оагIорахьа дерзаде гIерташ. Цхьабакъда, из бакъдеш духхьал цунна уллув яьгIа Б. мара яцар. Яьккхача экспертизо хьахьекхар, А. Султыгов цу тайпара хаоттам болча хана бокъо лучул шозза сихагIа воагIаш хинналга. Цудухьа мегадац цунна лайжа машина къовла а.

Сунженски района халкъа судо кIоаргга техкар гIулакх. Цо хьахьекхар зулам А. Султыгова бехкагIа хинналга, водитело ша болча хана де мел дезар ца даьлча. Диъ шера набахта чувалла ха техар А. Султыговна.

С. САИДОВ.

Поэзе мехка

Бокъонца дола цIей чакхдаьлар Грознерча № 60 йолча юкъерча школе укх деношка. Укхазара дешархой болча хьоашалгIа енаяр Нохч - ГIалгIайчен халкъа поэтесса Ахматова Ранса.

Цу вIашагIкхетаре хьалхе а кийчо яьяр школе: программа оттаьяр, стихаш дагахьа Iомаьяр, зал тоаьяр. Чокхеш тIадувхача йоккхагIйолча классий йиIигаша цIи хезача поэтессана духьалдихьар маькхи тухи.

ВIашагIкхетар чакхдоалача зала пенаш Р. Ахматовай произведенешта яьча иллюстрацешца дега дар. Цар авторaш — школера дешархой. Хоза товш яр поэтессай вахарен кхолламен наькъах йола стенд.

Р. Ахматовас дийцар ший бера ханах, къоналах, поэзерча атта боацача наькъах, ше вай мехка, цун доазал арахьарча дукхача городашкен юрташкен хиларах, цига байзача нахах. Цунна байнача цIи хезача наха юкъе ва Пабло Неруда, Ахматова Анна, Гагарин Юрий, кхыбараш.

— Цхьабакъда, массарел доккхагIа хIама да лаьттан тIа хьега къа, — аьлар поэтессас, цигара хьабоал поэташ, Iилмахой, художникаш, композитораш, цигара хьайолалу вахара юхьиг. Со се юрта, ахархошта юкъе хьалкхийнай. Цудухьа дога лаьттанца да са.

Дешархошен хьехархошен дег тIара баркал аьлар Ранса Солтамурадовнайна иштта хоза чакхдаьннача вIашагIкхетарах.

М. КАТЫШЕВА.

СПОРТ

БОКС

Ленинграде чакхъяьлар боксах йола дунен халкъашта юкъера турнир. Из хетаьяр областной телевидене призаш яхара. Цига дакъа лаьцар дуккхача паччахьалкхений викалаша.

Во дIаяхьанзар яхьаш вай мехкахочо, СССР спорта мастера Гучигов Iальве. Ахфинале кхаччалца цIаккха ца эшаш чакхваьлар из. Цхьабакъда, кхы дIахо аьттув баланзар.

ХIанз грозненец кастта Ташкенте хургйолча СССР чемпионата кийчо еш ва.

ТЕННИС

Вай республике дукхадезача спорта тайпех цаI — истола тIара теннис. Цох ловз бераш а боккхийбараш а. Цудухьа цох йолча яхьаша эзараш болча наьха теркам тIаоз.

Иштта хилар укх деношка республика кубок бахьан къовсам латтача хана а. ТIеххьара ловзар чакхдоала ха хьатIакхаччалца ховш дацар малагIа команда котъяргья. Толам баьккхар Минпроса ДЮСШ барттайнача коллективо. Къаьст-къаьстача яхьашка массарел дикагIа хилар Каракашьян Андрей.

ДЗЮДО

Махачкале профсоюзий ДСО кагирхоштa юкъера дзюдох йола яхьаш чакхъяьлар. Нохч-ГIалгIайчен командацара белгалваьлар М. Джамалиев. Цо чемпиона цIи яьккхар. Цу яхьий призераш хилар Ш. Ахмадови С. Абдуллаеви.

А. АЛЬВИЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 2—4 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо йоачан а йолаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —3, —8, дийнахьа —1, +4 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

АБОНЕНТИЙ ТЕРКАМГА!

Грозненски электрически сетей предприяте пачхьалкхенни частнии секторий беррига абоненташка дIахойт шоашта электроэнерги дIахьецарах доагIар дIаденнадий хьожалга, нагахьа санна дIа ца луш декхар тIадисса дале из кхы тIехьа а ца доахаш 1987 шера декабрь чакхбалалехьа дIалулга. Нагахьа санна 1987 шера 25 декабре кхачалехьа электроэнергех доагIар хьа ца лой оаха кхы хьалха а ца доахаш электроэнерги дIа ца хецаш соцаергья, цхьаккха тайпа претензеш тIаэцаргъяц.

ПРЕДПРИЯТЕЙ, ОРГАНИЗАЦЕЙ, УЧРЕЖДЕНЕЙ ТЕРКАМГА!

«Орбита» яха фирменни тика-салона оттаьча бокъонашка хьежжа предприятешка, организацешка, учрежденешка, любительски объединенешка, клубашка тIадилла цар художественни творчества балха эшаш йола тайп-тайпара чоалхане радиоаппаратура йохка таро йолаш я.

Царех я е музыкальни центраш:
Радиотехника К 101, Романтика 201-1, 201-2.
Радиолаш: Эстония 010, Илга 301.
Электрофонаш: Лидер 206, Россия 321, Каравелла 203, Мелодия 103.
Электропроигрывателаш: Арктур 006, Вега 110, Электроника 012, Импульс 201, Орфей 101, Радиотехника 001.
Тюнераш: Ласпи 003, Корвет 104.
Акустически ситемаш: 090, 25АС-416, ЦМ, Электроника Е-1-04 М.
Телефонни аппараташ: ВЭФ-ТА-32, ТА-1152, Т-У-5108, Лана.
Радиоприемникаш: Альпинист 320, Хазар 403, Уфа 201, Океан 321, Гиала 383, Вега 340, Ирень.
Автоприемникаш: Былина 207, Урал-Авто-2, Тернава 320, Илга 320.
Магнитофонаш, магнитофонни-приставкаш, усилителаш: Илеть 102, 103., Идель 001, Вильва 104, Сатурн 202, Маяк 003, 120, Вильма.
Электрон 203, Орбита 002.

Шоаш ца кхетар хатта укх адресах: г. Грозный, В. И. Ленина цIерагIа пр. 104, телефонаш: 3-73-69, 3-73-19, транспортаца водаш хилча Октябрьски майда яхача остановке кхаччалца ваха веза.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильма премьера. «ТIемагара машарга». 1-гIа фильм — «Коталон мух», 2-гIа фильм — «Коталон ха».
10.35, 17.00, 19.35 — «Кердадараш».
17.15 — «Сихдар. Орловски вариант». Документальни фильма премьера.
17.35 — Къаьнара эрсий иллеш. Илли оал И. Банковскес.
17.55 — Социалистически Къахьегама Турпалца, «Знамя коммунизма» яхача Ивано-Франковски областа колхоза председателца В. М. Ткачукаца дешархой вIашагIкхетар.
18.45, 23.30 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматех дунен чемпионат.
19.05 — «Деша тIехьа — гIулакх». «Парткома секретарь».
19.40 — Радикальни реформан наькъашка.
19.55 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильма премьера. «ТIемагара машарга». 2-гIа фильм—«Коталон ха».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Парад планет». Художественни фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Кургальджино». Документальни фильм.
8.35 — Евгений Шварци цун фаьлгаши.
9.35, 13.10 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — «...И вечной памятью двенадцатого года». Iилма - довзийтара фильм.
10.35, 11.35 — Биологи. 7-гIа класс.
11.05 — Къаьнарча Руса искусство. 2-гIа передача.
12.05 — «Резидента гIалат». Художественни фильм. 2-гIа дакъа. «Бекас юхакхачар».
13.40 — Iилма - довзийтара фильм.
14.00, 23.10 — «Кердадараш».
17.55 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
18.00 — «Сага фактор — балха тIа» (нохчий меттала).
18.25 — Фильм-реклама.
18.35 — «Наьна мотт — дунен кор». Передаче дакъа лоацаш я филологически Iилмай доктор, ЧИГУ декан Ф. Г. Оздоева (гIалгIай меттала).
18.55 — «Лома кIоригаш». Фильм.
19.05 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.25 — Хоккей. «Известия» яхача газета призах дунен халкъашта юкъера турнир. СССР сборни — Финлянде сборни. 2, 3-гIен передачаш. Перерыв йолча хана (20.05) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Хоккей. «Известия» яхача газета призах дунен халкъашта юкъера турнир. ЧССР сборни — Канада сборни. 2, 3-гIен периодаш.

18 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Дай». Телевизионни документальни фильм.
8.55 — Мультфильм.
9.05 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильма премьера. «ТIемагара машарга». 2-гIа фильм — «Коталон ха».
10.00, 17.00 — «Кердадараш».
17.15 — Эрсий музей. Советски живопись.
17.50 — Д. Мийо. Шин фортепианона лаьрхIа «Скарамуш» яха сюита.
18.00 — «Дакъа лоацараш». БАМ-е ВЛКСМ ЦК штаба совет харжарах.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Чумацкий шлях». Мультфильм (Украина).
19.10 — Радикальни реформан наькъагIа.
19.25 — «Кердадараш».
19.30 — «Отраслашта юкъерча Iилма - технически комплексе кердадар». Концертни студе Останкино Социалистически Къахьегама Турпалца, СССР АМН — член - корреспондентаца С. Н. Федоровца вIашагIкхетар.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Фигурни катани. Ерригсоюзни яхьаш. Кхалнах. ЛоIаме программа. МаIанах. ЛоIаме программа.
23.20 — «Взгляд». Сайрийнара информационно - ашарий программа.
00.35 — Шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Имунный барьер». Iилма - довзийтара фильма премьера.
8.35, 9.35 — Вайна гонахьара дуне. 2-гIа класс.
8.55 — «Малыш». Iилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.05 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
9.55 — «Са жIалена совгIат ле». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — Доазол дехьара изобразительни искусство. Дрездenски галерея шедевраш.
10.35, 11.35 — Истори. 7-гIа класс.
11.05 — Iилма - довзийтара фильмаш: «Завод-сад хьан хьалъергья», «Малхо енна энерги».
12.05 — Днепропетровски студе телевидене программа.
13.35, 23.15 — «Кердадараш».
13.40 — Поэзи. Рафаэль Альберти.
18.10 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.15 — Кинопрограмма: «Юртбоахам», «Агропрома гIулакхаш».
19.05 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.20 — «Iаьржача нофе цIе комар». Документальни фильм.
19.50 — «Парторганизацешка отчеташ» (нохчий меттала).
20.15 — «Незнайка улица тIа». Фильм.
20.25 — «Гуш дехарца». Концерт (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Экрана тIа — кинокомеди. «Старики - разбойники».

РАДИО

17 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
6.50 — 7.00 — «Юха а увзаш дегIаахар сихдар». Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — Реклама.
8.40 — 9.00 — «Ца малар — вахара норма».
9.15 — 10.00 — Концерт.
11.15 — «Патриот» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла».
11.50 — 15.00 — Музыка.
15.15 — 15.30 — Концерт.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Сайрийнара мелодеш.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — 19.00 — «Вахари дийн» яха радиожурнал (нохчий меттала).

18 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор
8.30 — «Iилма — производства».
8.45 — 9.00 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 — «Бес-бесара таланташ».
15.15 — 15.30 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Новкъостий оаз».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — 19.00 — Хьона, Дай.
18.40 — 19.00 — «Хьона, Дай мохк салтечун дог» (гIалгIай меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностех транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907. г. Грозный ул. Маяковского. 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00525. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4291.